

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, ПРАВА
ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

*Кафедра міжнародних відносин і
політичного менеджменту*

Волкова Діана Олегівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**“Міграційна політика ЄС у контексті регулювання
міжнародного ринку міграції робочої сили”**

Спеціальність: 292 “Міжнародні економічні відносини”

Допускається до захисту
Протокол № _____
від _____
завідувач кафедри
міжнародних відносин
і політичного
менеджменту
д.н.держ.упр., проф.
Загурська-Антонюк В.Ф.

(підпис)

Науковий керівник
д.н.д.у., доц. Загурська-Антонюк В.Ф.

(підпис)

Рецензент
д.н.д.у., к.е.н. Ксендзук В.В.

(підпис)

**Житомир
2024**

Я, Волкова Діана Олегівна, цим засвідчую, що представлена до захисту кваліфікаційної робота виконана на основі власних наукових досліджень. Текст не містить доробку інших дослідників без відповідних посилань на їх праці.

Я попереджена про те, що буду недопущена до захисту, а в разі отримання диплому – буду позбавлена його відповідно до чинного законодавства України.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Поняття та сутність міграційної політики.....	7
1.1. Теоретичні засади та підходи до міграційної політики ЄС	7
1.2. Теоретичний аналіз міграційної політики	10
1.3. Законодавчі норми та акти ЄС у сфері міграції	13
1.4. Політика щодо біженців та надання притулку.....	17
РОЗДІЛ 2. Історія та еволюція міграційної політики в Європейському Союзі.....	27
2.1. Міграційні потоки в країнах-членах ЄС	27
2.2. Вплив міжнародних ринків на міграцію робочої сили в ЄС.....	44
2.3. Фактори впливу на міграцію робочої сили в країнах-членах ЄС.....	50
РОЗДІЛ 3. Прогнозування та перспективи розвитку міграційної політики ЄС та механізмів регулювання міжнародної робочої сили	
3.1 Прогноз і регулювання міграції робочої сили в ЄС.....	55
3.2. Механізм розподілу біженців.....	61
ВИСНОВКИ ТА ПРОЗИЦІЇ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

ВСТУП

Міграція робочої сили є однією зі складних та актуальних проблем сучасного світу. Зростаюча потреба в кваліфікованих кадрах, демографічні зміни, політичні конфлікти та економічні кризи спричиняють значний потік мігрантів як в межах країн, так і міжнародно. Особливо в контексті Європейського Союзу, міграційна політика стає ключовим аспектом європейської інтеграції, економічного зростання та соціальної стабільності. Таким чином, дослідження міграційної політики ЄС та механізмів регулювання міжнародної міграції робочої сили має велике значення для розуміння та вдосконалення сучасних процесів в міжнародній політиці та економіці

Мета та завдання. Головною метою цього дослідження є аналіз міграційної політики ЄС та її впливу на регулювання міжнародної міграції робочої сили. Для досягнення цієї мети визначаються **такі завдання:**

1. Вивчення історичного контексту формування міграційної політики Європейського Союзу.
2. Аналіз сучасних стратегій та інструментів регулювання міграційних потоків в ЄС.
3. Оцінка впливу міграційної політики ЄС на притягання та інтеграцію робочої сили з-поза ЄС.
4. Розгляд механізмів співпраці з третіми країнами у сфері міграційної політики.
5. Аналіз ефективності та проблем існуючих механізмів регулювання міжнародної міграції робочої сили

Об'єкт та предмет дослідження.

Об'єктом дослідження є міграційна політика Європейського Союзу та механізми регулювання міжнародної міграції робочої сили. **Предметом** дослідження є конкретні політичні, економічні та соціальні аспекти цих процесів, що знаходяться в межах об'єкту, такі як стратегії притягання

кваліфікованих працівників, інтеграція мігрантів у ринок праці, а також співпраця з третіми країнами у сфері міграції.

Це дослідження буде спрямоване на аналіз актуальних тенденцій та проблем міграційної політики ЄС, виявлення її впливу на регулювання міжнародної міграції робочої сили та розробку пропозицій щодо вдосконалення цих механізмів для досягнення більш ефективних та стабільних результатів.

Продовжуючи дослідження міграційної політики ЄС та її впливу на регулювання міжнародної міграції робочої сили, ця робота прагне врахувати різноманітні аспекти, які впливають на цей процес. Враховуючи складні економічні, соціальні та політичні виклики, що стоять перед країнами та регіонами, дослідження виявить можливості для оптимізації політики та практик у сфері міграції.

Значимість теми міграційної політики в сучасному світі не може бути переоцінена. Розвиток та зміна міжнародних відносин, динаміка економічного росту, демографічні зміни, а також геополітичні конфлікти, усе це має прямий вплив на потоки міграції робочої сили. Правильне управління цими процесами є ключовим для забезпечення стабільності, економічного зростання та соціальної інтеграції.

Таким чином, це дослідження ставить за мету розкрити складність та багатогранність міграційних процесів у Європейському Союзі, визначити ключові виклики та можливості, які вони породжують, а також запропонувати конструктивні підходи до політики та практики регулювання міграції.

Дослідження об'єкту та предмету міграційної політики ЄС та регулювання міжнародної міграції робочої сили в рамках цієї роботи дозволить отримати глибоке розуміння проблем та перспектив у даній сфері. Аналізуючи історію, сучасний стан та можливі напрями розвитку, ми зможемо висунути рекомендації для покращення міграційної політики ЄС та сприяти стабільній, ефективній та гуманній інтеграції мігрантів на європейському просторі.

РОЗДІЛ 1. Поняття та сутність міграційної політики

1.1 Теоретичні засади та підходи до міграційної політики ЄС

Європейський Союз створювався як унікальний для свого часу торговельно-економічне об'єднання, у межах якого фундатори закладали принцип вільного руху товарів, капіталу та робочої сили. Отже, сама природа економічної інтеграції ЄС побудована на принципах прийнятності міграції, її використання для економічного зростання окремих країн, перетворення на потужну рушійну силу економіки через інструменти обміну досвідом. Як зазначає О. Передерій, міграційні процеси регулюються на двох рівнях – національному і міжнародному. Специфічним варіантом регулювання на міжнародному рівні є інтеграційні угруповання, до яких окремо належить і ЄС. Враховуючи те, що держави суверенні в своєму виборі здійснення міграційної політики, міжнародним співтовариством визнано за необхідне дотримання певних правових норм і стандартів, які й були закріплені у відповідних міжнародних договорах на дво- і багатосторонній основах, а також у документах міжнародних організацій. Ратифікуючи міжнародні конвенції, країни, які регламентують процес трудової міграції, визнають пріоритети міжнародного права над національним законодавством, що має важливе значення як для самої країни, з точки зору її інтеграції у світове співтовариство, так і для мігрантів, чий права за кордоном потребують захисту. Міграційна політика в Європейському Союзі стала необхідним компонентом управління міграційними потоками, що зростають у сучасному світі[1].

Історія міграційної політики в Європейському Союзі сягає свого початку з моменту утворення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) у 1957 році. Протягом перших десятиліть свого існування ЄС активно займався формулюванням та впровадженням різних політичних ініціатив, спрямованих на координацію міграційних стратегій між країнами-членами. Згодом, з утворенням Європейського Союзу в 1993 році, міграційна політика стала ще активнішою,

особливо у зв'язку з підписанням Угоди Шенген та створенням єдиного простору свободи переміщення людей.

Існують різні теоретичні підходи до вивчення сутності міграційної політики, кожен з яких розглядає її з різних точок зору.

1. Економічний підхід: Цей підхід розглядає міграційну політику через призму економічних процесів та взаємозв'язків. Згідно з економічним підходом, міграція визначається раціональними рішеннями індивідів, спрямованими на максимізацію їхнього благополуччя та доходів. Таким чином, міграційна політика може бути спрямована на стимулювання економічного зростання шляхом приваблення кваліфікованої робочої сили, зменшення безробіття та збільшення конкурентоспроможності економіки. Проте критики економічного підходу зауважують, що він ігнорує соціальні та геополітичні аспекти міграції, а також може призвести до експлуатації мігрантів та зростання нерівності.

Переваги: Економічний підхід наголошує на ефективності та раціональності міграційних рішень. Він сприяє привабленню кваліфікованої робочої сили, що може стимулювати економічний розвиток та збільшення конкурентоспроможності країни.

Недоліки: економічний підхід може ігнорувати соціальні та етичні аспекти міграції, такі як захист прав мігрантів та соціальна справедливість. Крім того, цей підхід може призвести до експлуатації мігрантів та зростання нерівності в суспільстві.

2. Соціальний підхід: Цей підхід акцентує увагу на соціальних аспектах міграції та її впливі на суспільство. Він розглядає міграційну політику як інструмент соціальної інтеграції мігрантів у приймаючому суспільстві та сприяння розвитку культурного різноманіття. Соціальний підхід наголошує на важливості створення умов для адаптації та включення мігрантів у різні сфери життя, включаючи освіту, працевлаштування та житлову ситуацію. Однак критики цього підходу вказують на можливість виникнення конфліктів та протиріч у суспільстві через культурні різниці та економічну конкуренцію.

Переваги: Соціальний підхід підкреслює важливість соціальної інтеграції та адаптації мігрантів. Він сприяє збереженню культурного різноманіття та підвищенню рівня соціальної спрямованості міграційної політики. Недоліки: Однак соціальний підхід може ігнорувати економічні та політичні аспекти міграції. Він може призвести до збільшення навантаження на соціальні служби та зростання соціальних конфліктів у приймаючих країнах.

3. Політичний підхід: Цей підхід розглядає міграційну політику як інструмент реалізації політичних цілей та інтересів. Він аналізує вплив міграції на політичну стабільність, суверенітет держави та міжнародні відносини. Політичний підхід наголошує на важливості регулювання міграції з метою збереження національної ідентичності, захисту громадської безпеки та запобігання можливим соціальним конфліктам. Однак критики політичного підходу підкреслюють ризики політизації міграції та обмеження прав мігрантів через впровадження жорсткої міграційної політики.

Загалом, кожен з цих підходів має свої переваги та недоліки, і критичний аналіз з різних точок зору дозволяє отримати більш повне розуміння сутності міграційної політики.

Переваги: Політичний підхід наголошує на важливості збереження національної ідентичності та забезпечення громадської безпеки. Він може сприяти запобіганню тероризму та забезпеченню національної безпеки.

Недоліки: Однак політичний підхід може призвести до політизації міграції та обмеження прав мігрантів. Він також може сприяти популізму та дискримінації у міграційній політиці.

Основним здобутком загальноєвропейської міграційної політики стало формування системи принципів регулювання міграційних відносин. Ці принципи виникли внаслідок аналізу багаторічних зусиль держав-членів ЄС щодо врегулювання міграційних процесів, а також є узагальненням політико-правового підходу до вирішення проблеми незаконної міграції. В основі всієї міграційної політики ЄС лежать п'ять базових принципів.: а) принцип чіткості та прозорості системи правил та процедур міграції, який забезпечує легальну

імміграцію. Він передбачає надання громадянам третіх країн необхідної інформації про легальний в'їзд та перебування на території ЄС, гарантування їхніх прав, які мають бути наближені до таких, якими користаються громадяни ЄС, забезпечення гнучкої спільної візової політики, передовсім стосовно тимчасових візитів, а також поїздок з освітньою та професійною метою; б) принцип відповідності економічної імміграції потребам ринку праці ЄС. Така відповідність повинна бути не лише за кількістю, а й за якістю, тобто за професійно-кваліфікаційним складом, сприяти економічному зростанню; в) принцип солідарності, що передбачає взаємну довіру та справедливий розподіл відповідальності між країнами-членами; г) принцип інтегрованості охорони кордону та адекватності візової політики. Зокрема, запровадження єдиної візової «блакитної карти», створення візових центрів, які б видавали візи для подорожуючих до групи, або й усіх країн ЄС; д) принцип запобігання нелегальній міграції. Важливо, що Комісія ЄС вказує країнам-членам, що масові легалізації нелегальних мігрантів не є ефективним засобом міграційного менеджменту і мають бути припинені.[2]

1.2. Теоретичний аналіз міграційної політики

Теоретичний аналіз міграційної політики базується на різних підходах, серед яких ключовими є економічний, соціальний та політичний. Економічний підхід розглядає міграцію як результат економічних стимулів та визначає міграційні рішення як стратегічні реакції на ці стимули. Соціальний підхід аналізує міграцію через призму соціальних процесів та взаємодії між культурами, а політичний підхід розглядає міграційну політику як інструмент формування державного суверенітету та реалізації національних інтересів.

Теоретичні підходи до вивчення міграційної політики в Європейському Союзі (ЄС) є різноманітними і охоплюють кілька дисциплін, включаючи політологію, економіку, соціологію та право.

1. Інтернаціоналізм та функціоналізм

Цей підхід підкреслює необхідність міжнародного співробітництва та інституційної інтеграції для ефективного управління міграційними потоками. Згідно з цією теорією, співпраця між державами-членами ЄС через спільні інституції, такі як Європейська Комісія та Європейський Парламент, є ключем до створення узгодженої та ефективної міграційної політики.

Що до прикладу, після міграційної кризи 2015 року деякі країни, такі як Угорщина та Польща, відмовилися приймати мігрантів за квотами, запропонованими ЄС, аргументуючи це необхідністю захисту національної безпеки та соціальної стабільності.

2. Реалізм

Реалістичний підхід акцентує увагу на інтересах окремих держав і їхньому прагненні захистити національні кордони та забезпечити внутрішню безпеку. Згідно з цією теорією, держави-члени ЄС приймають міграційні рішення, виходячи з власних національних інтересів, що може ускладнювати досягнення консенсусу на загальноєвропейському рівні.

3. Лібералізм

Ліберальний підхід фокусується на правах людини, гуманізмі та свободі пересування. Відповідно до цієї теорії, міграційна політика повинна бути орієнтована на захист прав мігрантів, забезпечення їхньої інтеграції та сприяння економічному розвитку через мобільність робочої сили,

Директива ЄС про довгострокових резидентів, прийнята у 2003 році, дозволяє мігрантам, які прожили в країнах ЄС більше п'яти років, отримати статус довгострокового резидента, що надає їм права, схожі до прав громадян ЄС.

4. Соціально-економічний підхід

Цей підхід розглядає економічні аспекти міграції, включаючи ринок праці, економічне зростання та демографічні зміни. Він підкреслює роль економічних факторів у формуванні міграційних потоків та необхідність інтеграції мігрантів для забезпечення стабільного економічного розвитку в ЄС.

Доречно згадати Німеччину, яка активно приймає кваліфікованих працівників з-за кордону, використовує міграційну політику для заповнення прогалів на ринку праці та підтримки економічного зростання.

5. Інституційний підхід

Інституційний підхід аналізує роль інституцій ЄС у формуванні та реалізації міграційної політики. Він розглядає, як різні європейські органи, такі як Європейська Комісія, Рада Європейського Союзу та Європейський суд, впливають на розробку політичних рішень та їхню реалізацію.

6. Культурно-соціальний підхід

Цей підхід зосереджується на культурних та соціальних аспектах міграції, включаючи питання ідентичності, інтеграції та соціальної згуртованості. Він розглядає, як культурні відмінності та соціальні фактори впливають на політику інтеграції мігрантів у приймаючих країнах

Наприклад Франція наразі активно впроваджує програми інтеграції, спрямовані на навчання мови та культури для мігрантів, щоб полегшити їхню інтеграцію в суспільство та соціальну адаптацію

7. Права людини та гуманітарний підхід

Цей підхід акцентує увагу на захисті прав мігрантів та біженців, згідно з міжнародними стандартами та конвенціями, такими як Женевська конвенція про статус біженців. Він підкреслює необхідність забезпечення гуманітарної допомоги та захисту найбільш вразливих груп мігрантів.

Кожен з цих підходів надає різні перспективи на проблеми міграції та політику ЄС, допомагаючи зрозуміти складність і багатовимірність цього явища. В реальній політиці часто застосовуються елементи кількох теоретичних підходів для формування збалансованих та ефективних рішень.

1.3 Законодавчі норми та акти ЄС у сфері міграції

Основні директиви та регламенти ЄС у сфері міграційної політики

Європейський Союз має розгалужену правову базу для регулювання міграції, яка включає директиви, регламенти та рішення. Ці документи створюють основи для координації міграційної політики між державами-членами, забезпечуючи узгодженість та ефективність у різних аспектах управління міграцією

Дублінський регламент (Dublin Regulation)

Дублінський регламент визначає, яка країна ЄС відповідає за розгляд заяви про надання притулку. Основна мета регламенту - запобігти "паралельним заявам" та забезпечити швидке визначення відповідальної держави-члена.

Основні положення:

- Відповідальність за розгляд заяви про притулок лежить на першій країні ЄС, до якої мігрант в'їхав.
- Встановлення критеріїв для визначення відповідальної країни (сімейні зв'язки, видача візи або дозволу на проживання, місце нелегального перетину кордону).

Директива про єдину процедуру (Single Permit Directive) - Директива 2011/98/ЄС

Ця директива встановлює єдину процедуру отримання дозволу на проживання та працевлаштування для громадян третіх країн, що спрощує адміністративні процедури.

Основні положення:

- Єдина заявка для отримання дозволу на проживання і працевлаштування.
- Забезпечення рівних прав для мігрантів з громадянами ЄС у певних сферах, таких як умови праці, освіта та соціальне забезпечення.

Директива про синю карту ЄС (Blue Card Directive) - Директива 2009/50/ЄС

Опис:

Ця директива спрямована на залучення висококваліфікованих працівників з країн, що не входять до ЄС, шляхом запровадження спрощеної системи для отримання дозволу на працевлаштування.

Основні положення:

- Вимоги до рівня кваліфікації та наявності трудового договору з мінімальним рівнем заробітної плати.
- Надання висококваліфікованим працівникам прав на возз'єднання сім'ї та доступ до ринку праці.

Директива про сезонних працівників (Seasonal Workers Directive) - Директива 2014/36/ЄС

Ця директива встановлює умови в'їзду та тимчасового проживання громадян третіх країн для роботи як сезонних працівників.

Основні положення:

- Вимоги до трудових договорів та умов праці.
- Обмеження на максимальний строк перебування (до 9 місяців на рік).
- Захист прав сезонних працівників та забезпечення гідних умов праці.

Директива про студентів та дослідників (Students and Researchers Directive) - Директива 2016/801/ЄС

Опис: Ця директива встановлює умови в'їзду та перебування громадян третіх країн для навчання, досліджень, обміну, стажувань та волонтерської діяльності.

Основні положення

- Спрощення процедури отримання візи та дозволу на проживання для студентів та дослідників.
- Можливість працювати під час навчання або досліджень.
- Права на возз'єднання сім'ї та певний період перебування після завершення навчання для пошуку роботи або започаткування бізнесу.

Директива про визнання кваліфікацій (Recognition of Qualifications Directive) - Директива 2005/36/ЄС

Ця директива регулює визнання професійних кваліфікацій громадян ЄС в інших державах-членах, що сприяє мобільності робочої сили в ЄС.

Основні положення:

- Встановлення загальних принципів для визнання кваліфікацій.
- Спрощення процедур для певних професій, таких як медичні працівники, архітектори тощо.

Регламент про Шенгенську інформаційну систему (Schengen Information System Regulation)

Цей регламент регулює функціонування Шенгенської інформаційної системи (SIS), яка використовується для обміну інформацією про в'їзд, виїзд та перебування осіб у Шенгенській зоні.

Основні положення:

- Ведення бази даних про осіб, яким відмовлено у в'їзді або які перебувають у розшуку.
- Використання даних для прикордонного контролю та правоохоронних цілей.

Директива про повернення (Return Directive) - Директива 2008/115/ЄС

Ця директива встановлює загальні стандарти та процедури для повернення нелегально перебуваючих громадян третіх країн.

Основні положення:

- Надання терміну для добровільного повернення.
 - Примусове видворення у випадку відмови добровільного повернення.-
- Забезпечення основних прав та гарантій під час процедури повернення.

Ці директиви та регламенти створюють основу для узгодженої та ефективної міграційної політики ЄС, забезпечуючи баланс між потребами ринку праці, соціальною інтеграцією та безпекою.

Дублінський регламент та його значення

Дублінський регламент – це складова права Європейського Союзу, що визначає, яка з держав-членів ЄС є відповідальною за розгляд клопотань шукачів притулку, які шукають міжнародного притулку відповідно

до Женевської конвенції та директиви ЄС про процес вибору (англ. *EU Qualification Directive*). Це базова складова Дублінської системи, утвореної, власне, з Дублінського регламенту та Правил дактилоскопії (англ. *European Dactyloscopy, EuroDac*). Закон № 604/2013 спрямований на «швидке визначення держави-члена, відповідального за розгляд прохань про надання притулку», та передбачає переміщення шукача притулку до цієї держави-члена. У більшості випадків відповідальною державою-членом буде держава, через яку шукач притулку вперше в'їхав у ЄС [3].

Дублінський регламент (Dublin Regulation) є одним з ключових елементів системи управління притулком у Європейському Союзі.

Основні положення Дублінського регламенту

1. Відповідальність першої країни в'їзду:

Основний принцип регламенту полягає в тому, що країна ЄС, до якої мігрант вперше в'їхав, відповідає за розгляд його заяви про надання притулку. Це має запобігти ситуації, коли мігранти подають заяви в кількох країнах, створюючи навантаження на систему притулку.

2. Критерії для визначення відповідальної країни

Критерії включають:

- Сімейні зв'язки: Якщо у мігранта є родичі в одній з країн ЄС, відповідальність може бути передана цій країні.

- Видача візи або дозволу на проживання: Країна, яка видала візу або дозвіл на проживання, може бути визнана відповідальною.

- Незаконний перетин кордону: Якщо мігрант незаконно перетнув кордон країни ЄС, ця країна відповідає за розгляд заяви.

3. Процедура передачі

Якщо встановлено, що інша країна відповідає за розгляд заяви про притулок, країна, де була подана заява, може запустити процедуру передачі заявника до відповідної країни. Ця процедура має відбуватися згідно з визначеними термінами та правилами.

Значення Дублінського регламенту

1. Стабілізація системи притулку

Регламент допомагає уникнути перевантаження системи притулку в окремих країнах, розподіляючи відповідальність більш рівномірно серед держав-членів.

2. Запобігання "форум-шопінгу"

Дублінський регламент перешкоджає мігрантам подавати заяви про притулок у кількох країнах, обираючи ту, де умови більш сприятливі.

3. Покращення координації між країнами-членами

Регламент сприяє тіснішій співпраці та обміну інформацією між країнами ЄС, що підвищує ефективність управління міграційними потоками.

Однак, Дублінський регламент також має свої проблеми. Країни на зовнішніх кордонах ЄС, такі як Греція та Італія, часто стикаються з надмірним навантаженням через великий потік мігрантів. Це викликає дебати щодо справедливості та необхідності реформування регламенту.

1.4. Політика щодо біженців та надання притулку

Щодо біженців та надання притулку в Європейському Союзі базується на ряді міжнародних, європейських та національних законодавчих актів, що регулюють права біженців та процедури надання притулку. Ця політика спрямована на захист прав біженців та забезпечення справедливих і ефективних процедур.

1. Міжнародні зобов'язання

ЄС дотримується міжнародних стандартів, визначених у Женевській конвенції 1951 року про статус біженців та Протоколі 1967 року. Ці документи встановлюють основні принципи захисту біженців, включаючи заборону на повернення (non-refoulement).

2. Європейське законодавство

ЄС прийняв низку директив та регламентів, які конкретизують права біженців та процедури надання притулку:

- Директива про прийом біженців (Reception Conditions Directive) - встановлює мінімальні стандарти для прийому біженців, включаючи житлові умови, доступ до медичної допомоги та освіти.

- Директива про процедури надання притулку (Asylum Procedures Directive) - визначає загальні процедури для розгляду заяв про надання притулку, забезпечуючи справедливість та ефективність.

- Директива про визнання (Qualification Directive) - встановлює критерії для визнання статусу біженця та осіб, які потребують додаткового захисту.

3. Механізми солідарності та розподілу відповідальності

ЄС намагається розподілити тягар прийому біженців між державами-членами за допомогою різних механізмів, таких як програми переселення та фінансова підтримка. Після міграційної кризи 2015 року було прийнято рішення про квоти для перерозподілу біженців з найбільш постраждалих країн, таких як Греція та Італія

Основні виклики та проблеми

1. Нерівномірний розподіл навантаження

Деякі країни, особливо на зовнішніх кордонах ЄС, стикаються з надмірним навантаженням через великий потік мігрантів і біженців. Це викликає напруженість між державами-членами щодо справедливості розподілу відповідальності.

2. Проблеми інтеграції

Багато країн ЄС і не тільки стикаються з труднощами інтеграції біженців у свої суспільства, включаючи питання освіти, працевлаштування та соціальної інтеграції.

3. Політичні розбіжності

Існують значні політичні розбіжності між країнами-членами щодо підходів до міграції та притулку. Деякі країни виступають за жорсткіші обмеження, тоді як інші підтримують більш ліберальні політики.

4. Безпека та контроль кордонів, нелегальна міграція

Забезпечення безпеки та контроль кордонів залишаються важливими питаннями, особливо в контексті боротьби з нелегальною міграцією та організованою злочинністю. А також нелегальна міграція залишається однією з найгостріших проблем, з якими стикається Європейський Союз. Це питання має численні аспекти, включаючи економічні, соціальні, політичні та безпекові виклики. Проблеми нелегальної міграції включають несанкціонований перетин кордонів, незаконне перебування, торгівлю людьми та використання підроблених документів.

Головними шляхами нелегальної міграції до ЄС є **Середземноморський маршрут** (з Лівії та інших північноафриканських країн до Італії та Іспанії) та **Балканський маршрут** (через Туреччину, Грецію, Північну Македонію та Сербію до країн Центральної Європи).

Балканський маршрут.

Наслідки закриття кордонів: Закриття кордонів на Балканському маршруті призвело до скупчення тисяч мігрантів у Греції та інших країнах регіону. Це створило гуманітарні проблеми та викликало напруженість у відносинах між країнами. **Спільні операції:** ЄС проводить спільні операції з прикордонного контролю та патрулювання разом з країнами Балканського регіону, щоб зменшити нелегальний перетин кордону.

Середземноморський маршрут.

Високий рівень смертності: Перетин Середземного моря є надзвичайно небезпечним. Тисячі мігрантів загинули в спробах досягти європейських берегів на непристосованих човнах. **Рятувальні операції:** ЄС та неурядові організації проводять рятувальні операції в Середземному морі, намагаючись врятувати мігрантів від загибелі. Це викликає суперечки щодо політики "пошуку та рятування" та питання прийому врятованих мігрантів. Мігранти часто використовують погано контрольовані ділянки кордону або намагаються пройти через офіційні пункти пропуску з підробленими документами або приховані у транспортних засобах. Тероризм та радикалізація, існує побоювання, що

терористичні групи можуть використовувати маршрути нелегальної міграції для проникнення в ЄС. Хоча такі випадки рідкісні, вони привертають велику увагу з боку правоохоронних органів та суспільства. Також що до мови про безпеку та зростаючу кримінальну активність, це супроводжується торгівлею людьми та іншими формами організованої злочинності. Мігранти можуть стати жертвами експлуатації, примусової праці або сексуального насильства.

Поляризація та ксенофобія: Проблема нелегальної міграції часто використовується в політичних дискусіях, говорячи про те що це може призводити до поляризації суспільства, зростання ксенофобських настроїв та підтримки правопопулістських партій.

Ксенофобія (від грец. ξένος (*ксенос*), що означає «чужинець», «незнайомець», та φόβος (*фобос*), що означає «страх») — різке несприйняття особою чи національною лінгвокультурною спільнотою чужої культури, мови, поведінки, манери спілкування тощо. На рівні державної політики може виявлятися як дискримінація за національно-культурними ознаками (*Тлумчення виразу взято з сайту <https://uk.wikipedia.org/wiki>*).

У 2015 році ЄС зіткнувся з безпрецедентним напливом біженців та мігрантів, переважно з Сирії, Іраку та Афганістану. Це призвело до гуманітарної кризи та створення таборів для біженців у країнах на зовнішніх кордонах ЄС.

ЄС впровадив ряд заходів, включаючи квотну систему розподілу біженців між країнами-членами, посилення контролю на зовнішніх кордонах та укладення угоди з Туреччиною про прийом біженців.

Дублінський регламент та політика ЄС щодо біженців та надання притулку є важливими компонентами міграційної політики Європейського Союзу. Вони створюють правові та інституційні рамки для ефективного управління міграційними потоками та забезпечення захисту прав біженців. Однак ці системи потребують постійного вдосконалення та адаптації до нових викликів і умов, щоб забезпечити справедливість, ефективність та солідарність між державами-членами.

РОЗДІЛ 2. Історія та еволюція міграційної політики в Європейському Союзі

2.1. Міграційні потоки в країнах-членах ЄС

Історія розвитку міграційної політики в Європейському Союзі є складним процесом, що обумовлений як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. Протягом років ЄС вдалося здійснити значний прогрес у формуванні спільної міграційної політики, особливо у зв'язку з підписанням Угоди Шенген та прийняттям Директив щодо прав мігрантів. Крім того, згуртованість країн-членів ЄС у вирішенні міграційних питань зросла завдяки спільним ініціативам та програмам, таким як Європейський пакт про міграцію. У цьому контексті важливу роль відіграють міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Міжнародна Організація з Міграції (МОМ) та Європейське Агентство з контролю за Міграцією (Фронтекс). Ці організації відіграють важливу роль у формуванні глобальних стратегій та норм щодо міграції, а також у координації міжнародної допомоги та співпраці у вирішенні міграційних криз.

Масовий відтік європейців на інші континенти почався ще в період колонізації та створення колоніальних імперій, але досяг свого піку під час промислової революції. У 19 столітті та на початку 20 століття трансатлантична міграційна система розвивалася надзвичайно динамічно: між 1815 і 1930 роками близько 52 мільйонів європейців залишили свій континент [4]. Виникнення та розвиток міграційного права Європейського Союзу значною мірою зумовлені глобалізаційними й інтеграційними процесами в Європі. У зв'язку з цим співпраця між державами у сфері безпеки та зовнішніх відносин стає все тіснішою, що піднімає питання уніфікації міграційного законодавства. Більшість мігрантів виїхала до США, а також до Канади, Аргентини, Бразилії, Австралії, ПАР, у меншій кількості — до інших частин Африки, Азії та Тихоокеанського регіону. Після 1945 року на європейському континенті відбулися значні зміни,

особливо в міграційних потоках. Західна Європа, відновлюючись після руйнувань Другої світової війни, перетворилася з регіону, що експортував мігрантів, на одну з головних цілей для мігрантів, особливо з колишніх колоній. Цей процес не був однорідним: такі країни, як Іспанія, Португалія, Італія та Греція, стали приймати мігрантів лише наприкінці 20 століття. Наприклад, Італія в 1960–1990 роках зафіксувала чистий відтік приблизно 900 тисяч мігрантів. Однак за десять років, у період з 1990 по 2000 роки, ситуація змінилася, і міграційний баланс став позитивним, становлячи 1,2 мільйона осіб. Інші згадані країни в цей же період також реєстрували більше іммігрантів, ніж емігрантів. Період динамічного припливу іммігрантів до Західної Європи можна розділити на дві частини, з переломним моментом у 1973 році.[5] У період з 1945 по 1972 рік більшість країн активно використовували імміграційну політику для залучення робочої сили з-за кордону. Існували два основних джерела припливу мігрантів: сезонні програми для робітників, так звані гастарбайтери, та імміграція робітників з колишніх колоній. Сезонна імміграційна система була особливо активною в Німеччині, де країна укладала двосторонні угоди з менш розвиненими європейськими країнами (Іспанією, Португалією, Грецією та Італією), а також з країнами Середземноморського регіону, такими як Туреччина та Марокко, для тимчасового працевлаштування. Після закінчення терміну контракту працівники повинні були повертатися до своїх країн походження. За цим періодом у Німеччині кількість іноземних робітників різко зростає: якщо у 1956 році їх було лише 95 тисяч, то у 1966 році — вже 1,3 мільйона, а в 1973 році — 2,6 мільйона. У 1975 році разом із членами їх сімей чисельність гастарбайтерів перевищила 4 мільйони осіб.[6]

Як зазначалося, 1973 рік виявився рішучим для міграційної політики країн Західної Європи. Нафтова криза призвела до замедлення економічного зростання, що призвело до зменшення попиту на іноземну робочу силу. Більшість країн призупинила процес найму, очікувавши, що сезонні іммігранти повернуться на батьківщину. Проте багато іноземців, яких сприймали як

тимчасових робітників, вирішили залишитися назавжди і перевести свої сім'ї до Європи. Це рішення викликало недовіру й навіть підозру.

Іноземці мали різний культурний фон та значно зросли в кількості, що стало помітним для приймаючих їх суспільств. Вони стали значною частиною населення в багатьох країнах: у Бельгії — 8,5%, у Франції — приблизно 8%, у Німеччині — 6,5%, у Нідерландах — 2,5%, у Швеції — 5% (дані за 1975 рік)[7] Раптом імміграція стала проблемою, особливо в умовах зростання безробіття та економічного спаду.

Трудова міграція у Франції мала схожий вплив. До 1970 року Франція прийняла майже 2 мільйони працівників та 690 тисяч членів їх сімей. У той же час, Франція, а також Велика Британія і, в меншій мірі, Нідерланди, використовували імміграційний канал з колишніх колоній. У 1970 році в Франції проживало 600 тисяч осіб з Алжиру, 140 тисяч з Марокко і 90 тисяч з Тунісу. У Великій Британії кількість людей зі Співдружності Націй також стрімко зростала: у 1951 році їх було 218 тисяч, у 1961 році — 541 тисяч, а у 1971 році — вже 1,2 мільйона осіб. Нідерланди також прийняли значну кількість іммігрантів з Нідерландської Ост-Індії (нині Індонезії) до середини 1960-х років та з Сурінаму до кінця 1960-х років, кількість яких до 1975 року перевищила 370 тисяч осіб.

Варто зазначити, що історія обліку мігрантів починається з середини 19 століття. Саме європейські держави почали фіксувати кількість своїх емігрантів. У цей період формуються європейські держави-нації, оформлюються їхні кордони, а міграція стає рухом населення, що супроводжується перетином адміністративно-територіальних і державних кордонів.

Цікаво, що з середини 19 століття до другої половини 20 століття міграція переважно йшла з Європи. Лише з 1846 по 1924 рік найбільші європейські держави – Великобританія, Італія, Австро-Угорщина, Німеччина, Португалія, Іспанія та Швеція – покинуло принаймні 43 млн осіб, понад 75% з яких переселилися до США. Під час Першої та Другої світових воєн переміщення осіб

відбувалося переважно територією Європи. Лише у 1960-х роках міграція почалася до країн Європи.

Контакти, встановлені в колоніальну епоху, стали основою багатьох міграційних процесів у постколоніальний період. Наприклад, Британія звернулася до програм запрошення робочої сили через зростаючий попит на неї. Основними постачальниками робочої сили для Великобританії стали країни Південної Азії, що входили до Британської Співдружності. Поселення та набуття громадянства у Британії ускладнилося після набуття чинності Закону про іммігрантів у Співдружності у 1962 році.[8]

Європейський Союз і європейське право пройшли кілька етапів розвитку. Л. Ентін виділяє чотири етапи становлення та еволюції права ЄС

Перший етап пов'язаний із конституюванням Європейських Співтовариств і підписанням у 1965 році Брюссельського договору, який набув чинності 1 липня 1967 року.

Другий етап починається з виникнення Європейського Союзу, який був заснований на основі Маастрихтського договору, підписаного 7 лютого 1992 року, що набув чинності 1 листопада 1993 року.

Третій етап починається з підписання Ніццького договору, який змінює окремі положення Договору про ЄС і Договору про заснування Європейської Спільноти, ухвалений у грудні 2000 року, підписаний 26 лютого 2001 року.

Четвертий етап відкриває Лісабонський договір, підписаний 13 грудня 2007 року, який набув чинності 1 грудня 2009 року. Цей договір встановлює новий рівень співробітництва європейських держав.

Уже на першому етапі формування європейського права важливе місце займало формування Шенгенської системи нормативних актів. Міцні тенденції щодо уніфікації імміграційної політики виникають вже на другому етапі розвитку права ЄС. Маастрихтська угода включала базові засади щодо надання політичного притулку, порядку перетину зовнішнього кордону та здійснення контролю за цим, а також імміграційної політики. Амстердамський договір 1997 року ввів більш детальне регулювання питань довгострокових віз, видів на

проживання, возз'єднання сімей, умов в'їзду та перебування на території ЄС третіх осіб. Міграційний курс ЄС став характеризуватися так званим «зовнішнім виміром», тобто співробітництво з третіми країнами з питань міграції перейшло з міжурядового на наднаціональний рівень [9]

Документи, прийняті на самітах Європейської Ради у Відні 1998 року і в Тампере 1999 року, окреслили ключові напрями формування комунітарної імміграційної політики, включаючи розвиток партнерства з країнами походження іммігрантів, створення загальної європейської системи надання притулку, справедливе поводження з громадянами третіх країн і управління міграційними потоками.

Говорячи про третій етап, можна стверджувати, що його започаткував Ніццький договір 2003 року. Важливим документом у сфері імміграційної політики на початку цього етапу стала Дублінська угода 2003 року. Гаазька програма 2003 року зосереджується на врегулюванні міграційних потоків та боротьбі з транскордонними злочинами.

Прийняття Лісабонського договору 2009 року відкрило новий, четвертий етап у розвитку права ЄС. Він зумовлює початок нового рівня інтеграції всередині ЄС, його нову роль у зовнішніх відносинах, а також новий рівень гармонізації та уніфікації міграційної політики. При цьому комунітаризація стосується не тільки тих сфер, де Євросоюзу так був достатньо сильним, – боротьби з нелегальною імміграцією та укладанням міжнародних угод про реадмісію. Спільна імміграційна політика включає також і керування легальною імміграцією, в тому числі інтеграцією іммігрантів.

До спільної міграційної політики буде застосовуватися принцип солідарності держав ЄС у розподілі відповідальності за охорону кордону і регулювання припливу біженців. Сучасні проблеми. В умовах сьогодення гармонізація процедур притулку є критично важливою для створення спільної Європейської системи притулку. З початком Європейської міграційної кризи 2015 року деякі країни ЄС зазнали значного тиску на свої кордони, оскільки окремі держави, що формують зовнішні кордони ЄС, припинили реєстрацію

через неможливість прийняти відповідну кількість біженців. Це свідчить про неспроможність Дублінської угоди ефективно регулювати питання надання притулку.

Нерівномірний розподіл мігрантів у ЄС та надмірне навантаження на Італію і Грецію призвели до можливості застосування частини 3 статті 78 Лісабонського договору, що стало лише частковим вирішенням цієї проблеми. Ця стаття передбачає, що у разі надзвичайної ситуації, пов'язаної з напливом громадян третіх країн, Європейська рада за пропозицією Європейської комісії може прийняти запобіжні заходи. Відтак, ЄС розробив систему квотного розподілу мігрантів, що, на нашу думку, викликало ще більше суперечностей між державами-членами ЄС. Чехія, Угорщина та деякі інші країни Південної Європи тривалий час виступали проти запровадження системи квот. У 2017 році Словаччина та Угорщина оскаржили міграційну політику ЄС та квоти на мігрантів, але Європейський суд відхилив їхні скарги. Суд також постановив, що ЄС мав право давати вказівки національним урядам щодо прийняття біженців, переважно сирійців, які перебувають в Італії та Греції[6]

Безробітні іммігранти в Швеції раптово почали отримувати соціальну допомогу на рівні з місцевим населенням, незважаючи на те, що на той момент іммігранти складали лише 10% населення країни. Особливу групу становили іноземці з-за меж Європи, головним чином з Близького Сходу та Африки, серед яких майже половина (50,7% з Африки та 48,9% з Близького Сходу) отримувала соціальну допомогу у 1995 році. Кількість неєвропейських іммігрантів порівняно з іншими групами іммігрантів в Швеції швидко зростала: якщо у 1970 році вони становили лише 10%, то до 2007 року їх вже було 40%.[10] Не дивно, що після цього почалися спроби адміністративно скоротити приплив наступних хвиль іммігрантів до Швеції та інших західноєвропейських країн. Програми працевлаштування були обмежені або призупинені, а процедури прийняття нових іноземних працівників ускладнювалися. Однак деякі з них продовжували прибувати, зокрема завдяки процесу возз'єднання сімей. Судова система в окремих країнах відіграла важливу роль у цьому процесі. Рішення судів чітко

підкреслили, що право на возз'єднання сім'ї є невід'ємною частиною прав людини. Таким чином, спроби європейських держав обмежити цю форму імміграції слід розглядати як порушення правового порядку, закріпленого в національних конституціях. У другій половині 1980-х та 1990-х роках імміграційна політика країн Західної Європи стала дещо більш ліберальною. У цей період біженців та політичних емігрантів приймали відносно охоче: спочатку з Ірану після ісламської революції 1979 року та з Афганістану після військового втручання СРСР у 1979 році, а пізніше, наприклад, з Польщі після 1981 року, коли було оголошено надзвичайний стан, і з території колишньої Югославії після початку громадянської війни в Боснії та Герцеговині у 1992 році, а також з Руанди після втечі хуту у 1994 році.[10] Однак гуманітарне прийняття біженців у Західній Європі швидко вичерпалося, особливо у контексті зростаючої кількості економічних іммігрантів, які почали використовувати так званий "туристичний притулок". Щоб легалізувати свій перебування, вони намагалися виглядати як переслідувані з політичних або релігійних мотивів і подавали заяви на отримання статусу біженця одночасно в декількох країнах-членах Європейського Союзу. Європейські політики стали сприймати міграцію як загрозу, пов'язуючи її з вимогами іноземців на отримання пільг та зростанням злочинності, тоді як суспільство відкрито обговорювало зловживання мігрантами своїми правами. Це призвело до формування негативного ставлення до мігрантів в Європі, в чому частково винні самі мігранти. Зрозуміло, що проблема нелегальної міграції та торгівлі людьми поглибилася в 1990-х роках, але основною причиною негативного сприйняття міграції був просто той факт, що ця проблема, яка була відносно новою в історії Європи, тривалий час ігнорувалася та недооцінювалася. [11]

Це стосується як влади, так і суспільства держав, що їх приймають. Найбільш показовим є приклад Німеччини, яка вперто відстоювала тезу про те, що вона не є країною еміграції. Заперечення очевидних фактів, ігнорування трудової, соціальної та інтеграційної політики призвели до появи серйозних проблем з асиміляцією в деяких країнах. Іноземці культурно, незважаючи на

пережите несприйняття чи навіть акти дискримінації з боку суспільства, що приймає, не мали наміру повертатися на Батьківщину. Це викликало негативне ставлення європейської громадськості до імміграційної проблеми. На жаль, ця проблема значною мірою вплинула на міграційну політику Європейського Союзу, що почала формуватися. Це сталося тому, що політичні та офіційні кола, які були зацікавлені в контролі та управлінні імміграцією, насамперед її обмеження, брали участь у її створенні.[6]

Почалося створення транснаціональних форумів, спочатку присвячених винятково обговоренню цих питань, обміну інформацією та досвідом. Серед таких форумів були Бернський клуб та група TREVI, які займалися співробітництвом у сфері внутрішніх справ та питань безпеки, включаючи боротьбу з тероризмом, а також група STAR, що об'єднувала країни, які борються з незаконним обігом наркотиків. Наприкінці 1970-х років суди держав-членів, розглядаючи позови правозахисних організацій, масово виносили рішення на користь іммігрантів, відкидаючи обмежувальні міграційні правила. Наприклад, Федеральний конституційний суд Німеччини ухвалив багато рішень, які стосувались права в'їзду та проживання іноземців у цій країні. [12] У 1973 році Федеральний конституційний суд Німеччини розглянув справу двох палестинських студентів, які були під загрозою депортації через терористичний напад, що стався в Мюнхені у 1972 році. Хоча студентів не звинувачували у причетності до злочину, трибунал поставив під сумнів процедуру негайної депортації як порушення основних прав людини та верховенства права. Суд визнав, що в адміністративній процедурі депортації слід враховувати також особисті інтереси іноземців, зокрема їхні економічні, професійні та соціальні зв'язки. У 1978 році суд розглянув справу індійського службовця, який легально проживав у Німеччині з 1961 року за тимчасовими дозволами на проживання. Йому було відмовлено в подальшому продовженні такого дозволу з мотивацією, що він не планував працювати в Німеччині, а мав намір оселитися на постійне місце. Конституційний суд визнав це рішення невідповідним Конституції, встановивши, що органи державного управління не можуть просто відмовляти

іммігрантам в праві на проживання, використовуючи адміністративні технічність.

Таким чином, ці рішення Федерального конституційного суду Німеччини виявилися важливими кроками у захисті прав іммігрантів і встановленні їхнього правового статусу, зокрема у контексті їхнього права на проживання та особисті інтереси.[12]

В інших європейських країнах суди також виносили подібні рішення, які зміцнювали правове становище іммігрантів. Це призвело до значного зменшення можливості депортації іммігрантів у більшості країн Західної Європи та спрощення процедур возз'єднання сімей мігрантів. Ці рішення не відповідали інтересам політиків, які були зацікавлені в обмеженні міграції.

Е. Боравська-Кенджерська та Я. Бжозовські вказують, що готовність до співпраці в межах Європейських Співтовариств була обмеженою з причини неспроможності запровадити ефективний контроль над імміграцією на національному рівні. [5]

Координація міграційної політики на рівні Європейського Співтовариства принесла державам-членам кілька переваг. По-перше, це дозволило обійти обмеження, які існували на національному рівні. Незважаючи на тиск західноєвропейських суспільств, що були стурбовані зростаючою кількістю іноземців, які часто мали культурні відмінності, національні правові системи ставали все більш складними через судові рішення. Встановлення єдиних правових норм щодо міграції на рівні Співтовариства дозволило обійти контроль над цими правилами національними конституційними чи вищими судами. Крім того, законодавство, спрямоване на контроль імміграції, зазнавало опору від організацій мігрантів, які здатні були чинити значний тиск на національні парламенти. На рівні Співтовариства такі групи лобіювання часто були менш ефективними. Прихильники обмеження та контролю імміграції також могли представляти свої інтереси як проєкти, спрямовані на підвищення європейської інтеграції, що забезпечувало підтримку європейських політиків. Крім того, співробітництво на рівні Співтовариства полегшило контакти та переговори з

країнами транзиту та походження мігрантів, що дозволило укласти угоди про реадмісію нелегальних та небажаних іммігрантів. [8]

Шенгенська угода, підписана у 1985 році, є ключовим кроком у лібералізації переміщення людей у рамках Європейських Співтовариств. Вона передбачала вільне переміщення осіб та скасування прикордонного контролю між державами-учасницями, але не гарантувала повну свободу працювати в будь-якій країні. Іншими словами, люди могли вільно подорожувати, але для зайняття роботи в іншій країні потрібно було додатково отримувати дозвіл на роботу. Поступово Шенгенська угода стала частиною *acquis communautaire* - нормативної бази ЄС, яка була включена до правової системи Європейського Союзу після прийняття Амстердамського договору. Однак не всі країни ЄС приєдналися до цієї угоди: Ірландія та Велика Британія не брали участі в Шенгенській зоні, а Данія зберігала право на вибір участі в ініціативах ЄС з міграції.

Зараз, незважаючи на значний прогрес у напрямку європейської інтеграції, не всі держави-члени ЄС мають повний доступ до спільного ринку праці. Останні обмеження, введені під час розширення ЄС у 2004 та 2007 роках, стали обов'язковими з січня 2014 року, що свідчить про складність інтеграції в сфері міграції та ринку праці в межах ЄС. [13]

Шенгенська угода є однією з ключових ініціатив Європейського Союзу, спрямованою на створення єдиного простору вільного переміщення осіб. Однак вона не обмежується лише забезпеченням вільного переміщення. Філософія співробітництва в межах Шенгенської зони базується на кількох ключових принципах і інструментах, спрямованих на зміцнення безпеки та спільної внутрішньої політики:

1. Забезпечення вільного переміщення осіб: Шенгенська угода забезпечує вільне переміщення між країнами-учасницями без необхідності проходити прикордонний контроль на внутрішніх кордонах. Це сприяє спрощенню подорожей для громадян та зниженню адміністративних бар'єрів.

2. Шенгенська інформаційна система (ШІС): Ця система дозволяє країнам-учасникам обмінюватися інформацією про осіб, що становлять потенційну загрозу для громадської безпеки або відмовляються від депортації. Інформація про втікачів, злочинців чи небажаних осіб надається поліції та митним службам для ефективного контролю на кордонах.

3. Спільне здійснення поліційних та правоохоронних дій: Країни-учасниці мають право на переслідування злочинців через кордон, що дозволяє оперативно реагувати на злочинні дії та швидко затримувати осіб, які намагаються уникнути відповідальності.

4. Рeadмісійні угоди: Шенгенська угода сприяє укладанню угод про реадмісію, що дозволяє повертати нелегальних мігрантів або осіб, які перетнули кордон незаконно, в їхні країни походження.

Ці механізми забезпечують не лише вільне переміщення для громадян країн-учасниць, але й ефективний контроль за міграційними процесами та безпекою в рамках Європейського Союзу. Шенгенська угода дозволяє країнам-учасникам спільно діяти у боротьбі зі спільними викликами безпеки та міграції, сприяючи єдиному підходу до цих питань. [14]

Проблемою, пов'язаною з контролем в'їзду та Шенгенською угодою в міграційній політиці ЄС, є система короткострокових віз (до трьох місяців) для громадян, які не є членами ЄС. Цей візовий режим фактично виступає як передплатний відбір, ускладнюючи доступ біженців або нелегальних іммігрантів на континент. Процедура подання заяви на візу включає візит до консульства однієї з держав-членів та проходження платної і часом досить тривалої адміністративної процедури. Ця процедура передбачає перевірку особистих даних заявника та їх порівняння з Шенгенською інформаційною системою, яка містить імена громадян третіх країн, яким заборонено в'їзд до ЄС. Перевізники можуть стати об'єктом штрафів, якщо дозволять особам без шенгенської візи сісти на борт літака або судна, що теоретично має запобігти незаконному в'їзду на територію ЄС. Правила ЄС розрізняють два типи країн: ті, громадянам яких для в'їзду в ЄС не потрібна короткострокова віза, і ті, де ця віза є обов'язковою.

Рішення про надання або відмову в наданні притулку мають бути обов'язковими для всіх держав-членів. В рамках Ради Європи було прийнято численні документи, спрямовані на захист та поліпшення становища біженців, зокрема Європейська угода про скасування віз для біженців 1959 року.[15]

Європейська конвенція про перехід відповідальності за біженців 1980 року, Рекомендація про правовий статус осіб, що прирівнюються до біженців 1976 року та ін. Вищезазначені акти спрямовані на уніфікацію національних процедур надання притулку для біженців, зокрема на проведення формалізованого провадження надання такого статусу, гарантію ефективної процедури розгляду скарги, право тимчасового перебування протягом строку провадження тощо [16] Хоча підписання конвенції є значним досягненням і важливим кроком у формуванні міграційної політики Європейських Співтовариств, основна мета держав-членів полягала в зменшенні припливу шукачів притулку. Протягом наступних років було зроблено ще більше спроб розробити обмежувальну міграційну політику Співтовариства. Маастрихтський договір 1993 року є ще одним важливим етапом у створенні міграційної політики Співтовариства. [17]

Тоді Рада Європейського Союзу отримала низку повноважень у галузі візової політики. Однією з найважливіших компетенцій стало визначення у формі регламенту переліку країн, громадяни яких повинні мати візу при перетині зовнішніх кордонів ЄС. Як вже згадувалося, можливість створення такого списку країн, які підпадають під візову вимогу або звільнені від неї, є ключовим інструментом міграційної політики ЄС. Цей механізм дозволяє здійснювати первинний відбір та ускладнює процес для іммігрантів, які мають намір незаконно працювати, а також впливає на зовнішню політику ЄС, оскільки це впливає на відносини Союзу з партнерами.

У Договорі про Європейський Союз 1992 року визначено, що політика надання притулку, контроль за зовнішніми кордонами ЄС та імміграційна політика є предметами спільного інтересу для держав-членів.[18]

В останньому випадку були визначені сфери, що потребують співпраці, зокрема правила в'їзду громадян третіх країн на територію ЄС, їхнього подальшого перебування та роботи в межах його кордонів, а також право на возз'єднання сімей та протидію нелегальній імміграції. Міграційна політика щодо міграції в рамках третього рівня, тобто співробітництва у сфері юстиції та внутрішніх справ, а не першого стовпа — політики спільнот, доводить, що певні політичні сили, зацікавлені в контролі та обмеженні імміграції в ЄС, досягли своєї мети. Ця процедура дозволила більш ефективно координувати національну міграційну політику без ризику втрати контролю над ними з боку держав-членів. Однак ситуація змінилася після прийняття Амстердамського договору 1999 року. На той час діяльність, що охоплюється співробітництвом у сфері міграційної політики, зазначена в Маастрихтському договорі та увійшла до третього стовпа, була переведена до першого стовпа. Це стосувалося таких важливих питань, як: встановлення правил в'їзду на територію ЄС громадян третіх країн, а також їхнього подальшого перебування та пересування, або право на возз'єднання сімей іммігрантів. Усі ці сфери діяльності мали бути передані на рівень ЄС протягом п'яти років, але з моменту набуття чинності договором (тобто з 1999 року) проблема нелегальних іммігрантів та їхньої депортації потрапила до компетенції ЄС. Це лише доводить, наскільки терміново державам-членам необхідно було вирішити проблему припливу нелегальних іммігрантів, якщо вони так прагнули поділитися компетенцією у цій сфері з органами ЄС. Комунітаризація цих територій мала дуже важливі наслідки для держав-членів і спочатку не повністю відповідала очікуванням. Крім передбачуваних запобіжних та обмежувальних заходів, інститути ЄС реалізували багато досить несподіваних ініціатив, спрямованих на часткову лібералізацію міграційної політики країн-членів та розширення прав іммігрантів. На національному рівні послідовні ініціативи держав-членів, пов'язані з координацією міграції вже в межах Європейського Союзу, також передбачали, перш за все, співпрацю у сфері обмеження імміграції (особливо нелегальної) та створення спільних процедур для розгляду заяв про надання притулку, більш обмежувальні, ніж ті, що

запроваджені на рівні національних. Програма Тампере, прийнята під час саміту Європейської Ради 1999 року [19] встановила чотири основні напрямки своєї діяльності в міграційній політиці ЄС: підсилення співпраці з країнами походження іммігрантів, створення єдиної політики щодо притулку, розробка процедур гідного поводження з громадянами третіх країн та управління міграційними потоками, спрямовані на зміцнення контролю за зовнішніми кордонами Співтовариства. Однак, в намаганні реалізувати цю програму, виявилось, що погляди держав-членів значно відрізняються від підходів Європейської Комісії. Держави-члени, схоже, акцентували увагу на зміцненні контролю, тоді як представники ЄК більше налаштовані на розвиток діалогу, співробітництва та партнерства з основними країнами походження, а не на будівництві «стіни» між розвиненими країнами (країнами ЄС) та країнами, що розвиваються (країнами еміграції). Гаазька програма, ухвалена Європейською Радою у 2004 році [19] увага була зосереджена не лише на боротьбі з нелегальною імміграцією та торгівлею людьми, але й на легальній міграції, яка сприяє побудові знаннєвої економіки та економічному розвитку. З цією метою Європейська Комісія в січні 2005 року опублікувала Зелену книгу щодо підходу Європейського Союзу до управління трудовою міграцією. Цей документ закликає держави-члени посилити координацію спільної міграційної політики, зокрема шляхом встановлення єдиної системи прийняття для економічних іммігрантів, що включає надання довгострокових віз на проживання та права на постійне проживання. У вересні 2005 року Комісія також оприлюднила повідомлення під назвою "Спільний порядок денний інтеграційних рамок для інтеграції громадян третіх країн до Європейського Союзу". [20]

У середині 2000-х років інституційні зусилля Європейського Союзу у сфері міграційної політики були спрямовані на керування як легальною, так і нелегальною міграцією серед своїх держав-членів. У цей період було зроблено акцент на покращення координації та лібералізацію певних аспектів міграційної політики, що стоять у контрасті до раніше прийнятих обмежувальних підходів.

Зокрема, на зустрічі Європейської ради у Тампере у 2006 році відбулося значуще обговорення, яке часто розглядається як консервативна контратака на більш ліберальні міграційні політики. Одним із центральних питань обговорення була амністія для нелегальних іммігрантів, ініційована Іспанією у 2005 році, що викликала гострі реакції інших країн-членів. Це стало першим випадком, коли пропозиції щодо таких амністій вимагали консультацій та можливого скасування серед інших країн ЄС.

Президентство Франції у другій половині 2008 року подальшим чином підкреслило пріоритет ЄС у питаннях боротьби з нелегальною імміграцією. Створена спеціальна робоча група G-6 з міністрами внутрішніх справ Великобританії, Франції, Німеччини, Італії, Польщі та Іспанії вилаштувала Європейський пакт про міграцію та притулок, запропонований у жовтні 2008 року. Цей пакт мав на меті скасування масових амністій для нелегальних іммігрантів, підсилення контролю за зовнішніми кордонами та збільшення тиску на країни походження для повернення нелегальних емігрантів.

На правовому та інституційному рівнях в межах ЄС міграційні питання все більше інтегрувались в рамках Зони свободи, безпеки та правосуддя, що відображало загальне бажання обмеження та контролю цього явища всередині Європейського Союзу. [21]

Так, Дублінські правила ЄС, прийняті у 2003 році і включені до Регламенту Ради ЄС № 604/2013 від 26 червня 2013 року (відомий як Регламент Дублін-III), встановлюють критерії та механізми для визначення, яка держава-член ЄС буде відповідальна за розгляд клопотання про надання біженцю притулку. [22]

Дублінські правила ґрунтуються на ст.ст. 28–38 Конвенції про реалізацію Шенгенської угоди 1985 р. між урядами держав економічного союзу Бенілюкс, ФРГ, Франції про поступове скасування перевірок на спільних кордонах 1999 року [23] та Конвенції про визначення держави, відповідальної за розгляд клопотання про надання притулку, поданого в одній з держав-членів ЄС 1990 року (Дублінська угода). До неї приєдналися всі держави-члени ЄС, а також Норвегія, Ісландія, Швейцарія [24] 3 вересня 2003 року Дублінська угода була

замінена Дублінськими правилами, які стали основою Дублінської системи. Ця система включає також правила ЄВРОДАК, що були затверджені Регламентом Ради ЄС № 603/2013 від 26 червня 2013 року. Ці правила передбачають створення загальноєвропейської бази даних відбитків пальців осіб, які подали клопотання про надання притулку, а також осіб, що незаконно перетнули кордон ЄС.[25] [26] Ця система також включає Директиву № 2001/55/EG від 20 липня 2001 року про мінімальні вимоги для надання тимчасового захисту у випадку масового потоку переміщених осіб. Вона також включає заходи, спрямовані на сприяння збалансованому розподілу зусиль, пов'язаних з прийманням таких осіб, а також наслідки цього приймання для держав-членів ЄС [27]. До цієї системи також входить Директива № 2003/9/EC від 27 січня 2003 року, яка встановлює єдині мінімальні умови приймання осіб, які клопочуть про надання притулку в державах-членах ЄС[28].

У 2004 році Рада ЄС прийняла ще два важливих документи, які мали на меті завершити перший етап гармонізації законодавства щодо надання притулку. Серед них були Директива № 2005/85/EC від 01 січня 2005 року, яка стосувалася мінімальних стандартів процедур надання та позбавлення статусу біженця в державах-членах ЄС [28], а також Директива № 2004/83/EC від 29 квітня 2003 року, яка регулювала мінімальні стандарти та статус громадян третіх держав, осіб без громадянства як біженців та осіб, які потребують міжнародного захисту.[29]

У контексті Європейського Союзу очевидно, що розвиток міграційної політики відбувається зі своєю внутрішньою динамікою, яка не завжди відповідає початковим намірам країн-членів. Процес формування міграційної політики ЄС краще розуміти, використовуючи аргументи неофункціонального підходу в міжнародних відносинах. З такої перспективи, міграція увійшла до порядку денного ЄС завдяки динаміці, що характеризує процес інтеграції: інтеграція в одній проблемній сфері створює нові, раніше непередбачені виклики в інших. Ці додаткові проблеми також потрібно включати до сфери співробітництва ЄС.

Крім того, інститути ЄС змогли і продовжують ефективно розширювати свої компетенції у сфері міграції. Маастрихтський договір впровадив так звану звичайну законодавчу процедуру, за якою законодавчу ініціативу має Європейська Комісія, яка подає законодавчу пропозицію, яка потім обговорюється Парламентом та Радою. Для прийняття нового законодавчого акта потрібна згода обох цих органів. З часів Ніццького договору 2003 року звичайна законодавча процедура охоплює більшість сфер, пов'язаних з міграцією, що координуються на рівні ЄС, що значно розширює повноваження Європейського парламенту у цій сфері.

Фактично, Європейський парламент став головним протагоністом лібералізації міграційної політики ЄС. Більшість його членів підтримує рішення, спрямовані на полегшення умов для іммігрантів та їхніх сімей, та зміцнення координації дій ЄС у цих напрямках. Однак основним опонентом в Парламенті, який виступає за обмеження міграції, є Рада Європейського Союзу. Завдяки процедурі спільного прийняття рішень, численні законодавчі акти, які вихідно представлені Європейською Комісією, а потім зазнають змін в Парламенті, проходять значні корекції на рівні Ради, за підтримки прихильників обмеження імміграції серед держав-членів.

Потреба у міжнародній координації та співпраці в галузі міграції стає особливо актуальною у зв'язку зі зростанням міжнародних міграційних потоків, різноманітністю їхніх причин та складності викликів, які вони ставлять перед країнами-членами ЄС. Зокрема, міграційні кризи, що виникають у результаті війн, конфліктів, економічної нестабільності та інших негативних факторів, вимагають спільних стратегій та дієвих міжнародних механізмів управління міграцією. У зв'язку з цим, міграційна політика Європейського Союзу постійно перебуває під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, включаючи економічні, соціальні, політичні та геополітичні аспекти. Розуміння цих факторів та їх взаємозв'язків є ключовим для розвитку ефективних стратегій та механізмів управління міграцією в межах Європейського Союзу. Історія та еволюція міграційної політики в Європейському Союзі відображається через різні етапи

розвитку ЄС, від його заснування до сучасних днів. Ось деякі ключові моменти та етапи історії міграційної політики ЄС:

1. Початок: 1950-і - 1960-і роки: Початковий період існування Європейського Співтовариства характеризувався переважною відсутністю спільної міграційної політики. Кожна країна-член ЄС здійснювала власну міграційну політику, що часто включала гостей робітників з інших країн ЄС.

2. Інтенсивний період: 1970-і - 1990-і роки: У 1970-і роки почалася інтенсивна міграція в ЄС через розширення Європейського Економічного Співтовариства та економічне зростання країн-членів. Протягом цього періоду були укладені ряд угод між країнами-членами ЄС щодо вільного руху робочої сили, що прискорило міграційні потоки.

3. Підписання Шенгенської угоди: 1985 рік: У 1985 році була підписана Шенгенська угода, яка передбачала зняття контролю за внутрішніми кордонами країн-членів ЄС. Це відкрило нові можливості для вільного переміщення осіб у межах Європейського Співтовариства.

4. Створення Європейського Фонду регіонального розвитку (ЄФРР): 1975 рік: У 1975 році був створений ЄФРР, який сприяв розвитку інфраструктури та економіки країн-членів ЄС, зокрема, за рахунок міграційних проектів та програм.

5. Підписання Маастрихтського договору: 1992 рік: Маастрихтський договір створив Європейський Союз і розширив його компетенції, включаючи міграційну політику. Договір установив спільні рамки міграційної політики та сприяв розвитку спільних правил інтеграції.

6. Декларація про спільну міграційну політику: 1999 рік: У 1999 році Європейський Союз прийняв Декларацію про спільну міграційну політику, яка закликала до спільної дії країн-членів у сфері міграції та боротьби з нелегальною міграцією.

7. Створення Європейського пакту про імміграцію та притулок: 2008 рік: У 2008 році був укладений Європейський пакт про імміграцію та притулок, який мав на меті розвиток спільних підходів до управління міграцією в ЄС.

8. Прийняття Європейського плану дій у галузі міграції: 2015 рік: У зв'язку з кризою біженців, Європейська Комісія у 2015 році запропонувала Європейський план дій у галузі міграції, який мав на меті забезпечення спільної стратегії управління міграційними потоками. Історія та еволюція міграційної політики в Європейському Союзі відображає важливі зміни у спільному підході до міграції, включаючи розвиток механізмів співпраці, створення загальних правил та процедур, а також залучення міжнародних партнерів для вирішення спільних викликів у сфері міграції. Проте, необхідно зазначити, що процес створення спільної міграційної політики в Європейському Союзі виявився складним через різницю поглядів та інтересів між країнами-членами, а також через зростаючі напруження та дисбаланси, що виникали внаслідок міграційних потоків. Таким чином, еволюція міграційної політики в ЄС продовжується, а нові виклики та ситуації вимагають постійного адаптування та реагування з боку європейських інституцій та країн-членів.

Починаючи з 2007 року, у країнах Європейського Союзу спостерігається зростання міграційної активності. З цього часу поступово відновлюється інтеграція іммігрантів на ринку праці, збільшується кількість заяв про надання притулку, дозволів на навчання для студентів та заяв на працевлаштування як з різних частин світу, так і між країнами-членами ЄС. Крім того, покращується міжнародний захист мігрантів. У країнах Центральної та Східної Європи, імміграція до Болгарії, як серед громадян країни, так і іноземців, почала знижуватися у 2015 році. Кількість іноземців, що в'їхали в країну, становила 25,2 тис. осіб, серед яких найбільше було сирійців, що шукають притулок, а також росіян та турків, які переважно приїжджали на навчання. Загальний показник імміграції до Чехії становив майже 30 тис. осіб, зокрема з Словаччини, Росії та України, причому 20% легальних мігрантів складали українці. Приблизно 70% заявок до Чехії подавалися з метою навчання або возз'єднання сім'ї. В останнє десятиліття Чехія зіткнулася з різким збільшенням кількості іноземних студентів, особливо зі Словаччини. У 2015 році загальна кількість іммігрантів до Польщі становила майже 220 тис. осіб, з яких понад 40% були з України, а також

з Білорусі, В'єтнаму, Молдови та Грузії. Польща створює робочі програми, що швидко розширюються через важливість цієї робочої сили для польської економіки, особливо в сільському господарстві, будівництві та побутових послугах. У Румунії рівень імміграції становив 133 тис. осіб, серед яких переважають вихідці з Молдови, Туреччини, Китаю, Сирії, Ізраїлю та Італії. Кількість заяв про надання притулку в Румунії залишається низькою порівняно з іншими європейськими країнами. У Словаччині у 2015 році кількість іммігрантів порівняно з 2014 роком зросла майже до 7 тис. осіб, серед яких переважають вихідці з Чехії, Угорщини та Румунії, оскільки в міграційних потоках країни домінують європейці.

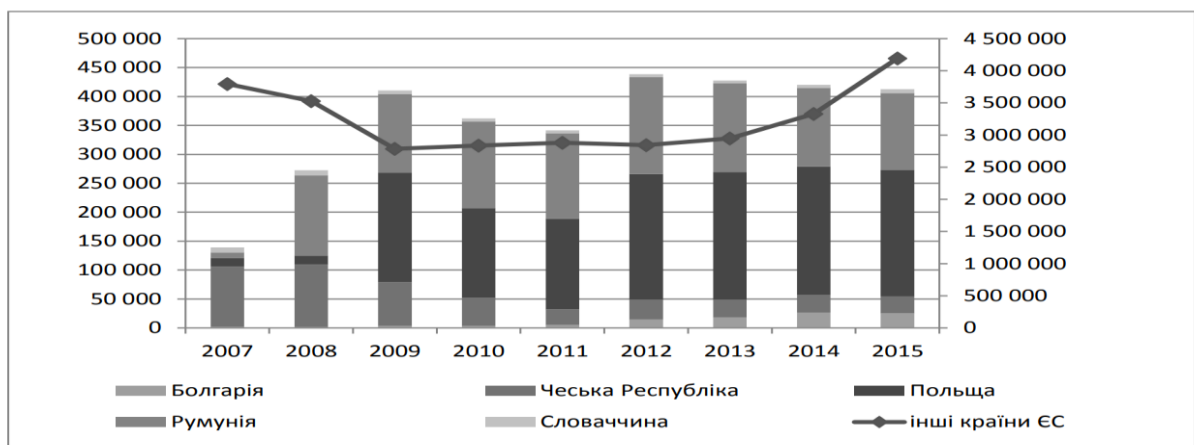

Рис. 2.1. Процес імміграції в країнах ЦСЄ серед всіх країн-учасниць ЄС за 2007-2015 р.

У 2015 році, порівняно з 2007 роком, рівень імміграції в Болгарію збільшився на 23,6 тис. осіб, що дорівнює зростанню в 16 разів. У Румунії цей показник зріс на 123,2 тис. осіб, або в 13,8 разів. У 2007 році найбільший рівень імміграції мала Чехія, проте до 2015 року цей показник значно знизився і скоротився майже на 75 тис. осіб, або в 3,5 рази. Подібна ситуація спостерігається і в Словаччині, де у 2015 році, порівняно з 2007 роком, кількість іммігрантів зменшилась на 1,6 тис. осіб, або майже в 1,5 рази.

У Польщі, навпаки, спостерігається зворотний процес: починаючи з 2007 року, кількість іммігрантів постійно зростає, особливо з 2009 року, коли цей

показник зріс у 12 разів порівняно з попереднім роком. У 2015 році рівень імміграції був в 14,5 разів вищим, ніж у 2007 році, збільшившись на 203 тис. осіб.

Частка країн ЦСЄ в загальному обсязі іммігрантів у країнах ЄС у 2015 році становила лише 9,8%. Частка Чехії та Болгарії становила майже 1%, Румунії – 3%, а Польщі – майже 5,2%. Порівняно з 2014 роком, частка цих країн зменшилась майже на 3%. Натомість, країни-засновниці ЄС утримують 33% всіх іммігрантів, причому найбільшу частку приймає Німеччина – 16%.

Дослідження процесу еміграції в нових країнах-учасниках показало, що в Болгарії у 2015 році еміграція становила 29,5 тис. осіб, що свідчить про від’ємний показник міграції. Ймовірно, зниження кількості робітників, що приїжджають з-за кордону, залежить від ситуації на ринку праці. Польща також має негативний показник міграції, оскільки у 2015 році майже 260 тис. польських громадян виїхали за кордон на термін більше трьох місяців. Близько 95% з них – трудові мігранти, що прямують до Великобританії та Німеччини.

У 2015 році, порівняно з 2007 роком, рівень імміграції в Болгарію збільшився на 23,6 тис. осіб, що в 16 разів більше. В Румунії цей показник зріс на 123,2 тис. осіб, або в 13,8 разів. Чехія мала найвищий показник у 2007 році, але до 2015 року він значно знизився і скоротився майже на 75 тис. осіб, або в 3,5 рази. Подібна тенденція спостерігалася і в Словаччині, де кількість іммігрантів у 2015 році зменшилася на 1,6 тис. осіб, що майже в 1,5 рази менше порівняно з 2007 роком. Водночас у Польщі відбувався протилежний процес: з року вступу кількість іммігрантів постійно зростала, особливо з 2009 року, коли показник зріс у 12 разів порівняно з попереднім роком. У 2015 році рівень імміграції був в 14,5 разів вищим, ніж у 2007 році, збільшившись на 203 тис. осіб. Частка країн Центральної та Східної Європи в загальному обсязі іммігрантів у країнах ЄС у 2015 році становила лише 9,8%. Чехія та Болгарія мали частку майже 1% кожна, Румунія — 3%, а Польща — майже 5,2%. Порівняно з 2014 роком, частка цих країн зменшилася майже на 3%. У той час, країни-засновниці ЄС прийняли 33% всіх іммігрантів, причому найбільшу частку мала Німеччина — 16%.

Дослідження процесу еміграції в нових країнах-учасниках ЄС показало, що в Болгарії у 2015 році еміграція становила 29,5 тис. осіб, що свідчить про від'ємне міграційне сальдо. Ймовірно, зниження кількості робітників, які приїжджають з-за кордону, пов'язане із ситуацією на ринку праці. Польща також має негативний міграційний баланс, оскільки майже 260 тис. польських громадян виїхали за кордон на термін більше трьох місяців, і близько 95% з них є трудовими мігрантами, що прямують до Великобританії та Німеччини. Міграційне сальдо в Румунії також залишається негативним і становить 195 тис. осіб. На відміну від цього, Чехія має позитивне міграційне сальдо в 25 тис. осіб, а Словаччина — 3,8 тис. осіб.

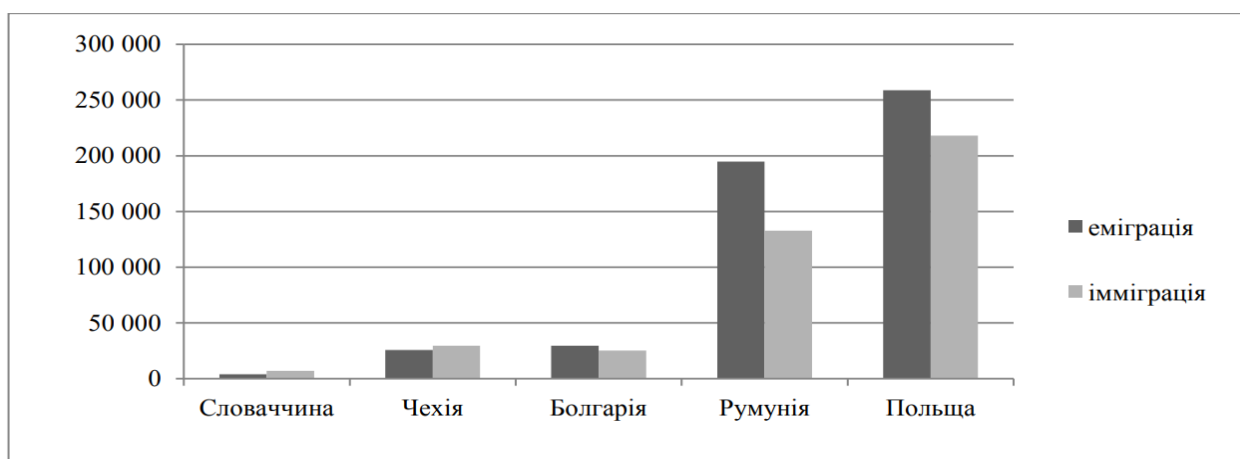

Рис. 2.2. Міграційні процеси в країнах за 2015 р.

Частка країн в загальному обсязі емігрантів по країнам ЄС у 2015 році становила 18,6%, що в 1,5 рази або на 8,7% перевищує показник імміграції. Ці країни насичують ринок робочої сили в ЄС, причому найбільшу частку емігрантів має Польща — майже 10%, що прирівнюється до показників Німеччини з 12% та Румунії з 7%. Порівняно з 2014 роком, рівень еміграції знизився майже на 0,5%.

2.2. Вплив міжнародних ринків на міграцію робочої сили в ЄС

Внутрішня трудова міграція в межах Європейського Союзу має позитивний вплив на економіку в цілому. Працівники, шукаючи роботу, можуть вільно переїжджати до інших країн, зменшуючи таким чином тиск на ринок праці в своїй рідній країні та задовольняючи попит на робочу силу в іншій країні. У такому випадку потенційний працівник не буде претендувати на отримання допомоги по безробіттю чи інших соціальних виплат у своїй країні, а натомість створюватиме дохід для підприємства та економіки країни, де працюватиме. Проте, незважаючи на ці позитивні аспекти, існує серйозна стурбованість урядів менш розвинених країн, зокрема країн Центральної та Східної Європи. Найчастіше в пошуках роботи до інших країн виїжджають молоді та висококваліфіковані працівники, що в довгостроковій перспективі може негативно вплинути на економічний розвиток їхніх рідних країн.

Щоб чіткіше зрозуміти вплив інтеграції на нові країни-члени, які приєдналися до ЄС у 2007 році, такі як Польща, Чехія, Словаччина, Румунія та Болгарія, слід проаналізувати основні макроекономічні показники та динаміку міграційних процесів у цих країнах.

Таблиця 2.1

Показники економічного розвитку та міграції в країнах ЄС

2004-2015 рр ^{[14] [15] [16]}

Показник	Країна	2004	2010	2015
Безробіття, % від загальної кількості робочої сили (оцінка МОП)	Болгарія	12	10,3	9,1
	Польща	19,1	9,6	7,5
	Румунія	7,7	7	6,8
	Словаччина	18,6	14,4	11,5
	Чехія	8, 2	7,3	5
ВВП (в цінах 2010 р), млн. дол. США	Болгарія	40553,5	50610	54639
	Польща	366899	479258	556127
	Румунія	139676	167998	189583
	Словаччина	66487,7	89501	101311
	Чехія	172639	207478	225493
	Болгарія	5255,2	6843,3	7612

ВВП на душу населення (в цінах 2010 р.), дол. США	Польща	9609,2	12597,9	14640,2
	Румунія	6511,2	8297,5	9567,4
	Словаччина	12376,1	16600,6	18678,9
	Чехія	16930,2	19808,1	21381,7
Еміграція, осіб	Болгарія			29 470
	Польща	18 877	218 126	258 837
	Румунія		197 985	194 718
	Словаччина	1 586	1 889	3 870
	Чехія	34 818	61 069	25 684
Імміграція, осіб	Болгарія			25 223
	Польща	9 495	155 131	218 147
	Румунія		149 885	132 795
	Словаччина	4 460	5 272	6 997
	Чехія	53 453	48 317	29 602
Інфляція, %	Болгарія	6,3	2,4	-0,1
	Польща	3,6	2,7	-1
	Румунія	11,9	6,1	-0,6
	Словаччина	7,5	1	-0,3
	Чехія	2,8	1,4	0,3
Рівень працевлаштування до населення, 15+ (оцінка МОП), %	Болгарія	44,9	47,9	49,2
	Польща	44,3	50,5	52,5
	Румунія	51,8	51,2	52,1
	Словаччина	49	50,3	52,4
	Чехія	54,5	54,1	56,5

Аналізуючи показники міграції, зроблено наступні висновки: лише у двох з п'яти країн, а саме в Словаччині та Чехії, сальдо міграції в 2015 році є позитивним, становлячи 3127 та 3918 осіб відповідно. Інші країни мають негативне сальдо, однак, незважаючи на це, показники імміграції та еміграції з кожним роком зростають. У Польщі, наприклад, у 2015 році еміграція становила 239,9 тисяч осіб, а імміграція — 208,6 тисяч осіб, з негативним сальдо міграції у 40,69 тисяч осіб. Варто зазначити, що у 2010 році порівняно з 2004 роком показники міграції значно зросли: еміграція у 12 разів, а імміграція майже у 20 разів. У Румунії ці показники у 2015 році порівняно з 2010 роком зменшились на 3267 осіб для еміграції та на 17 тисяч осіб для імміграції, а сальдо міграції у 2015 році становило -61923.

Показники міграції в Словаччині значно відрізняються від інших країн ЄС. Імміграція до Польщі у 2015 році перевищувала імміграцію до Словаччини у 30 разів, до Румунії — майже у 20 разів, а різниця з Болгарією та Чехією була меншою, ніж у 5 разів. Важливими показниками економічного розвитку країн є

ВВП, рівень безробіття, інфляція, економічні кризи, зайнятість та рівень заробітної плати, ці регуляторні зміни на міжнародному рівні створюють умови для значних міграційних потоків. Варто також зазначити, як кількість мігрантів у країнах ЄС впливала на ці показники та як різняться показники між країнами.

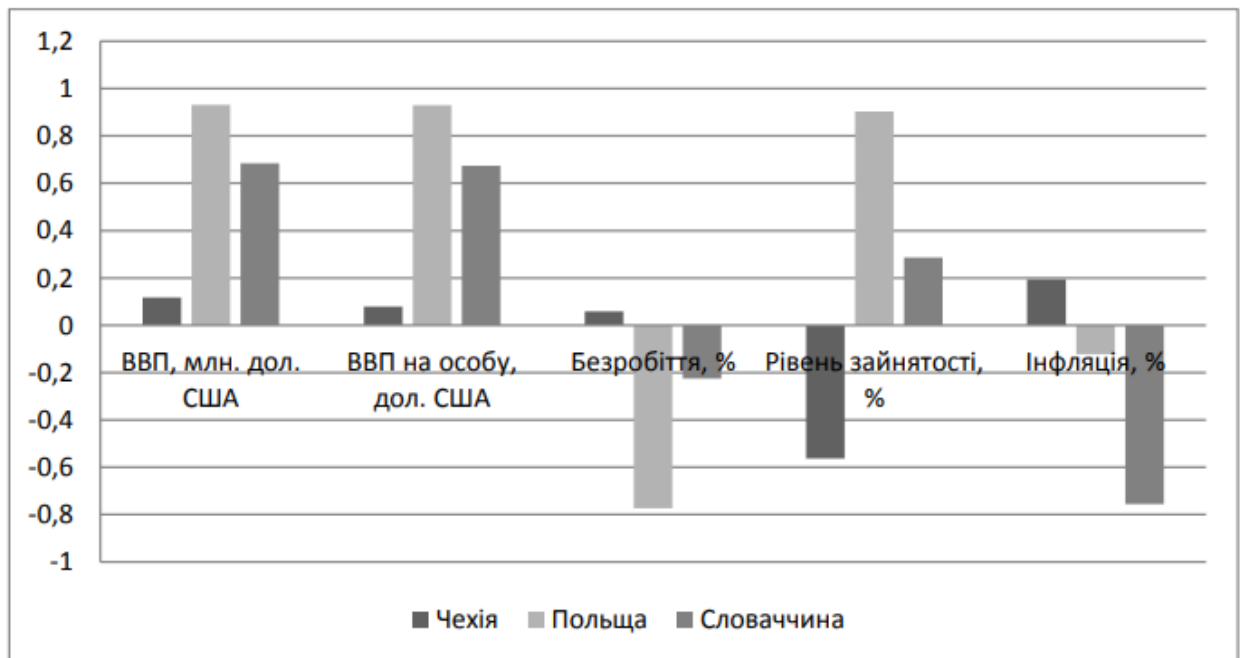

Рис. 2.3. Вплив еміграції на економічний розвиток країн

Болгарія та Румунія не були включені в цей аналіз через недостатність даних. З отриманих результатів видно, що в кожній країні еміграція по-різному впливає на економічні показники. У Чехії спостерігається зворотний зв'язок між рівнем зайнятості та еміграцією: з підвищенням зайнятості рівень еміграції знижується. У Польщі еміграція тісно пов'язана з показниками ВВП, ВВП на душу населення та рівнем зайнятості — вони мають прямий вплив, тобто з їхнім зростанням еміграція збільшується, тоді як з підвищенням безробіття еміграція зменшується. В Словаччині ВВП та ВВП на душу населення впливають на еміграцію прямо, а інфляція має зворотний вплив: зростання інфляції призводить до скорочення рівня еміграції. Потрібно визначити, які показники залежать від імміграції, як показано на малюнку.

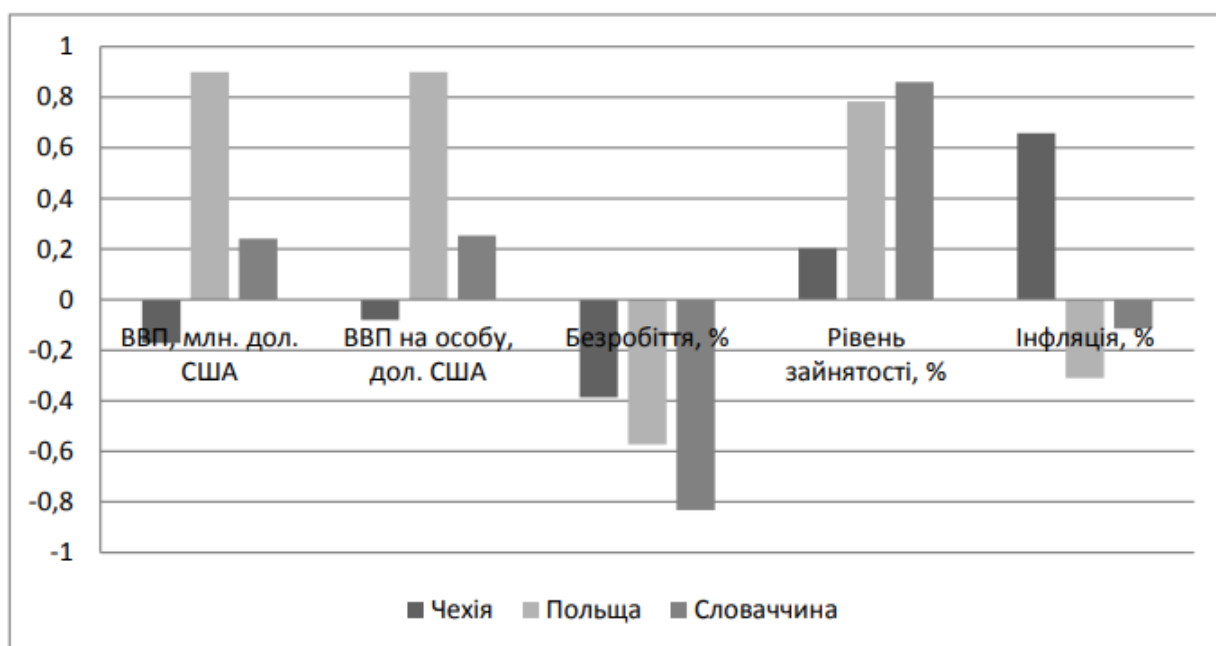

Рис. 2.4. Вплив імміграції на економічний розвиток країн

Імміграція в Чехії значно впливає на інфляцію, причому цей вплив є зворотним: зі зростанням інфляції рівень імміграції зменшується. У Польщі найбільший вплив мають ВВП, ВВП на душу населення та зайнятість, так само як і у випадку з еміграцією. В Словаччині ситуація інша: тут важливий вплив мають рівень зайнятості та безробіття, причому зростання безробіття призводить до зменшення імміграції, а збільшення зайнятості — до її зростання. У 2015 році ці показники значно зросли порівняно з роком вступу до ЄС, збільшившись у 1,5 рази. Після вступу до ЄС не всі країни ЦСЄ змогли покращити показники імміграції та зменшити еміграцію, але загалом ці показники зросли в кожній з країн. [30]

Економічні кризи: Фінансова криза 2008 року: Після фінансової кризи багато країн ЄС зіткнулися з високим рівнем безробіття, що зменшило привабливість регіону для мігрантів. Проте, економічне відновлення, яке почалося на початку 2010-х років, знову зробило ЄС привабливим для робочої сили з країн, що розвиваються. [31]

Пандемія COVID-19: Пандемія призвела до значних економічних зрушень, закриття кордонів та тимчасового зменшення міграційних потоків. Після пом'якшення карантинних заходів та відновлення економічної активності

спостерігається збільшення попиту на робочу силу, особливо в секторах охорони здоров'я, будівництва, сільського господарства та логістики.¹⁹

Регіональні конфлікти та політична нестабільність: Близький Схід та Північна Африка: Конфлікти та політична нестабільність у країнах Близького Сходу та Північної Африки (Сирія, Лівія, Ємен) призвели до масових міграційних потоків до ЄС. Багато біженців шукають притулку та можливості для працевлаштування в Європі.

Східна Європа: Конфлікти та економічна нестабільність у Східній Європі, зокрема в Україні, спричинили значну трудову міграцію до країн ЄС.

Політичні та регуляторні зміни:

Brexit: Вихід Великобританії з ЄС змінив міграційні потоки, збільшивши кількість мігрантів, які шукають альтернативні напрямки в межах ЄС.

Політика ЄС щодо міграції: ЄС постійно вдосконалює свою міграційну політику, включаючи механізми квот, угоди про реадмісію з країнами походження мігрантів та зміцнення зовнішніх кордонів.

Вплив на ринок праці ЄС Один із основних факторів, які впливають на міграцію робочої сили, - це різниця у рівнях заробітної плати та умовах праці між різними країнами. Наприклад, країни ЄС з вищим рівнем зарплат, як Німеччина або Нідерланди, можуть приваблювати робочу силу з країн Східної Європи, де заробітні плати нижчі. Така міграція сприяє зменшенню різниці у зарплатах та забезпечує країни-приймачі більш доступну робочу силу. Середня або мінімальна заробітна плата в різних країнах Європейського Союзу (ЄС) значно відрізняється і залежить від багатьох факторів, таких як економічний розвиток країни, вартість життя, галузеві та професійні особливості. У 2022 році мінімальна заробітна плата в Німеччині становила близько 9,60 євро на годину, у Франції - близько 10,25 євро на годину, а в Польщі - близько 2,8 євро на годину. Однак ці цифри можуть змінюватися залежно від політичних та економічних рішень країни.

Промислові та сфери послуг також відіграють важливу роль у міграції робочої сили. Наприклад, будівельна галузь в країнах, що переживають

будівельний бум, таких як Велика Британія або Ірландія, може привертати робочу силу з інших країн ЄС для задоволення підвищеної потреби в робочій силі. Компанії, які мають міжнародні проекти або філіали, часто наймають працівників із різних країн для виконання специфічних завдань або забезпечення міжнародного досвіду. Крім економічних факторів, міграція робочої сили також може бути зумовлена соціальними та політичними чинниками. Наприклад, конфлікти, природні катастрофи чи політична нестабільність у країні походження можуть спонукати людей до шукання роботи за кордоном. У таких випадках країни ЄС можуть стати місцем, де люди шукають притулок і можливості для покращення свого економічного становища. Прикладом підприємства, яке активно користується міжнародною робочою силою в ЄС, може бути компанія Volkswagen AG. Цей автомобільний виробник має великі заводи в різних країнах ЄС, таких як Німеччина, Іспанія, Польща тощо. Щоб забезпечити свої виробничі потреби та скоротити витрати на працю, Volkswagen наймає працівників з різних країн ЄС, що призводить до міжнародної міграції робочої сили.

2.3. Фактори впливу на міграцію робочої сили в країнах-членах ЄС

Сезонна праця та тимчасові контракти є важливими аспектами міграції робочої сили, особливо в контексті сільського господарства, туризму та інших сезонних галузях.

Сезонна праця відноситься до роботи, яка пов'язана з сезонними коливаннями в попиті на працю. Це може включати сільське господарство, туризм (літній сезон), готелі (високий сезон відпочинку) та інші галузі. Сезонна праця зазвичай потребує більшого числа працівників протягом обмеженого періоду часу.

1. **Характеристика:** Сезонна праця пов'язана з певними періодами або сезонами, коли попит на працю зростає через конкретні події, які відбуваються у

визначені часові рамки. Наприклад, це може бути збирання врожаю у сільському господарстві під час осіннього сезону або високий сезон туризму влітку.

2. **Специфіка:** Робота може варіюватися в залежності від галузі. У сільському господарстві це може бути збирання, обробка або упакування продуктів. У туризмі це може бути обслуговування готелів, ресторанів, пляжів та інших туристичних закладів.

3. **Потреби в робочій силі:** Потреби в робочій силі можуть бути тимчасовими, але дуже інтенсивними під час сезонів. У зв'язку з цим робочі місця можуть бути доступними для широкого кола працівників, включаючи студентів, мігрантів та інших людей, які шукають тимчасові можливості заробітку.

Тимчасові контракти - це угоди про працевлаштування, які мають тимчасовий характер та часто укладаються на певний період часу або для виконання конкретного проекту. Це може бути вигідно для підприємств, які потребують додаткової робочої сили під час пікових періодів або для виконання тимчасових завдань.

Які бувають тимчасові контракти:

Фіксований термін: Цей тип контракту визначає конкретний період часу, протягом якого працівник буде працювати для роботодавця. Наприклад, контракт може бути укладений на шість місяців або один рік.

Проектний контракт: Цей тип контракту визначає роботу, яку працівник повинен виконати, а не конкретний період часу. Контракт закінчується після завершення проекту або досягнення певної мети.

Сезонний контракт: Цей тип контракту використовується для тимчасових робіт, які зазвичай відбуваються лише протягом певного сезону. Наприклад, це може бути контракт для праці на курорті влітку або викладання зимових курсів на канікулах.

Частковий робочий день або години: У цьому типі контракту працівник працює лише частковий робочий день або години, зазвичай за короткий робочий тиждень, або на підставі заміни для іншого працівника, який відсутній.

Пробний період: У деяких випадках тимчасовий контракт може починатися як пробний період, під час якого як роботодавець, так і працівник мають можливість оцінити, чи вони підходять одне одному перед укладанням постійного контракту.

Угода про підписання контракту: Це може бути випадковий контракт, угода або обіцянка укласти контракт у майбутньому, якщо виконуються певні умови, такі як отримання фінансування для проекту або досягнення певних обсягів роботи

Тимчасові контракти можуть бути корисними для підприємств, оскільки вони надають гнучкість у використанні робочої сили в залежності від потреб бізнесу. Привабливість таких контрактів для працівників полягає в можливості відпрацьовувати лише протягом певного періоду часу і, відповідно, мати більше вільного часу для інших діяльностей.

Фірма BUILD TRANS SERVICE SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ [35] спеціалізується на пошуку та оформленні персоналу для сезонних робіт, зокрема на острові Крит в Греції, Німеччина, Бельгія, Нідерланди. Це може включати такі посади, як прибиральники, повара, помічники, офіціанти та інші. Компанія набирає персонал з різних країн, таких як Казахстан, Грузія, Молдова, Румунія та інші, для забезпечення необхідної робочої сили під час високого сезону туризму на острові Крит. Ці тимчасові робочі місця можуть бути особливо привабливими для мігрантів, які шукають можливості для заробітку грошей у відпусткових регіонах та для вдосконалення мовних навичок і культурного досвіду. Розглянемо сезонну працю докладніше з обох сторін:

Вигоди для працівників:

1. Можливість підзаробітку: Сезонна праця може стати вигідною для працівників як можливість заробити додаткові кошти під час пікового сезону. Наприклад, для студентів це може бути можливість заробити гроші під час літніх канікул або зимових канікул

2. Досвід та навички: Сезонна робота може дати працівникам можливість отримати новий досвід та навички у різних галузях. Наприклад, працюючи в готелі або ресторані, працівники можуть навчитися обслуговувати клієнтів, працювати в команді та вирішувати проблеми швидко та ефективно.

Виклики для працівників:

1.Невизначеність стабільності роботи: Однією з головних проблем сезонної праці є невизначеність стосовно тривалості та стабільності роботи. Після закінчення сезону працівникам може бути складно знайти іншу роботу або вони можуть залишитися без роботи до наступного пікового періоду.

2. Висока робоча навантаженість: Під час пікового періоду робоча навантаженість може бути дуже високою, що може призвести до виснаження та стресу для працівників. Довгі години роботи без належних перерв можуть вплинути на фізичне та психологічне здоров'я.

Рішення:

1. Диверсифікація доходів: Проактивні працівники можуть розглядати можливості додаткових джерел доходу під час неактивного сезону, наприклад, фріланс або роботу на частковий робочий день.

2. Планування і збереження: Важливо мати план на майбутнє та відкладати гроші під час пікового сезону для забезпечення фінансової стабільності під час неактивного періоду.

3. Пошук стабільної роботи: Працівники можуть також активно шукати стабільнішу роботу, яка не пов'язана з сезонними коливаннями попиту та пропозиції.

Також дуже поширена проблема серед сезонних робіт з якою стикнулась наша компанія це виснаження працівників через перенавантаженість;

1. Надмірне робоче навантаження: Працівники на острові Кріт можуть стикатися з надмірним робочим навантаженням через великий попит на послуги або товари під час пікових сезонів. Наприклад, у туристичній галузі це може бути пов'язано зі зростанням кількості туристів у літні місяці або під час святкових періодів.

2. Фізичне та психологічне виснаження: Постійне перенавантаження може призводити до фізичного та психологічного виснаження працівників. Вони можуть почувати себе виснаженими, стресованими та втраченими, що негативно впливає на їхню продуктивність та загальний стан здоров'я.

3. Вплив на особисте життя: Довгі та неперервні години роботи можуть також мати вплив на особисте життя працівників. Вони можуть відчувати втому та віддаленість від родини та друзів через недостатній час для відпочинку та відновлення сил.

Послідовності для роботодавців: 1. Текучість кадрів: Надмірне робоче навантаження може призводити до збільшення текучості кадрів, оскільки працівники можуть шукати інші місця роботи з кращими умовами праці та більш сприятливим робочим графіком.

2. Низька продуктивність та якість роботи: Виснажені працівники можуть не бути настроєні на ефективну та якісну роботу. Це може призвести до зниження продуктивності та якості надання послуг.

3. Ризик збитків для бізнесу: Надмірне виснаження працівників може становити ризик збитків для бізнесу через втрату якості, низьку ефективність та збільшення кількості помилок

Рішення які вже запровадили: 1. Оптимізація робочих графіків: Роботодавці можуть переглянути та оптимізувати робочі графіки, забезпечуючи працівникам достатній час для відпочинку та відновлення сил.

2. Розподіл завдань: Розподіл завдань між працівниками може допомогти розподілити навантаження та запобігти перенавантаженню деяких співробітників.

3. Інвестування в персонал: Надання можливостей для навчання та розвитку персоналу може підвищити їхню ефективність та мотивацію, навіть під час періодів високого навантаження. (Курси з розвитку м'яких навичок: Тренінги з комунікації, роботи в команді, управління часом та стресом можуть покращити ефективність та добробут працівників)

Загалом інвестування в персонал створює сприятливе середовище для розвитку та зростання працівників, що в свою чергу сприяє покращенню продуктивності, зниженню текучості кадрів та підвищенню конкурентоспроможності бізнесу.

РОЗДІЛ 3. Прогнозування та перспективи розвитку міграційної політики ЄС та механізмів регулювання міжнародної робочої сили

3.1 Прогноз і регулювання міграції робочої сили в ЄС

За прогнозами Євростату, до 2030 року частка населення у віці 65+ в ЄС зросте з 20% до 25% . Це означає збільшення демографічного навантаження на працююче населення та системи соціального захисту. Відповідно до дослідження Міжнародної організації праці (МОП), до 2030 року робоча сила в ЄС може скоротитися на 2% , що створить додатковий попит на іммігрантів для підтримки економічної активності, особливо у сферах, що обслуговують старше населення, таких як охорона здоров'я та соціальне забезпечення. Очікується, що попит на робочу силу в цих секторах зросте на 15-20% у найближчі п'ять років.

Таблиця 3.1

Прогноз міграційних потоків робочої сили в ЄС на 2024-2034 роки

Показник	Рік	Значення
Частка населення віком 65+	2030	25%
Скорочення робочої сили	2030	-2%
Дефіцит висококваліфікованих працівників	2025	1.7 млн.
Дефіцит медичних працівників	2030	4 млн.
Загальний приріст іммігрантів	2034	15 млн. осіб.
Частка висококваліфікованих іммігрантів	2034	30%
Кількість висококваліфікованих іммігрантів	2034	4.5 млн. осіб.

Ринок праці Європейський Союз планує активно залучати висококваліфікованих мігрантів через програму "блакитних карт". Прогнозується, що кількість виданих "блакитних карт" зросте на 30-40% протягом наступних п'яти років. Це дозволить забезпечити притік необхідних фахівців у такі критично важливі сектори, як інформаційні технології, медицина та інженерія. Також збільшення кількості сезонних працівників, необхідних для

сільського господарства, туризму та будівництва. Щорічна кількість залучених сезонних працівників буде досягти 500,000 осіб. З метою задоволення тимчасових потреб ринку праці, ЄС планує збільшити квоти на тимчасову робочу силу на 10-15% щорічно, що забезпечить стабільність і ефективність економічного розвитку.

Інтеграція мігрантів Для успішної інтеграції мігрантів в європейське суспільство, ЄС запланував значні інвестиції у програми інтеграції. Щорічне фінансування цих програм складе €2-3 мільярди. Це включає мовні курси, професійну підготовку та адаптаційні програми, спрямовані на включення мігрантів у суспільне та економічне життя країн-членів. Прогнозується, що 60-70% мігрантів успішно пройдуть ці програми. Такі заходи сприятимуть тому, що 50-60% мігрантів знайдуть постійне працевлаштування після завершення інтеграційних програм, що значно зменшить рівень безробіття серед новоприбулих та підвищить їх соціальну інтеграцію.

Економічні наслідки Залучення мігрантів матиме позитивний вплив на економіку ЄС. Прогнозується, що зростання ВВП ЄС за рахунок міграції становитиме 0.5-1% щорічно. Збільшення кількості зайнятих внаслідок позитивної міграційної політики може досягти 1 мільйона осіб щорічно, що забезпечить стабільний економічний розвиток та підвищення продуктивності. Податкові надходження завдяки мігрантам зростуть на €5-10 мільярдів щорічно. Крім того, збільшення чисельності населення призведе до зростання споживчого попиту на 2-3%, що стимулюватиме розвиток внутрішнього ринку та підвищення економічної активності.

Політичні умови З метою ефективного управління міграційними потоками, ЄС планує збільшити фінансування на зміцнення зовнішніх кордонів на €1-1.5 мільярди щорічно. Це дозволить покращити безпеку та ефективність контролю за міграційними потоками. Протягом наступних п'яти років очікується укладання 5-7 нових міжнародних угод щодо міграції, які сприятимуть зміцненню співпраці з країнами походження мігрантів та транзитними країнами. Такі угоди можуть включати домовленості про реадмісію, спільне управління

міграційними потоками та підвищення рівня міжнародної допомоги. Також планується скорочення часу на розгляд заявок на притулок з 6 місяців до 3-4 місяців, що дозволить швидше надавати захист тим, хто його потребує, та зменшить навантаження на національні системи притулку.

Наступні п'ять років стануть критичними для розвитку міграційної політики Європейського Союзу. Демографічні зміни, зокрема старіння населення, вимагатимуть активного залучення мігрантів для підтримки стабільності ринку праці та економічного зростання. Ефективні програми інтеграції та збільшення фінансування на міграційну політику сприятимуть соціальній адаптації новоприбулих, що зменшить рівень безробіття серед мігрантів та підвищить їх економічний внесок. Зростання ВВП, збільшення податкових надходжень та споживчого попиту стануть вагомими економічними наслідками активної міграційної політики. Політичні зусилля, спрямовані на зміцнення кордонів та міжнародну співпрацю, дозволять ефективніше керувати міграційними потоками та забезпечити безпеку в ЄС.

Статистичний аналіз За даними Євростату, у 2020 році кількість мігрантів в Європейському Союзі зросла на 3.5%, порівняно з попереднім роком. Це становило близько 27 мільйонів осіб або приблизно 5.3% від загальної чисельності населення ЄС. Значний внесок у цей ріст зробили міграційні потоки з країн поза ЄС, зокрема з країн Східної Європи та Африки.

Україна та ЄС На 31 березня 2024 року 4,2 мільйона громадян країн, які не є членами ЄС, що покинули Україну через агресивну війну Росії проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, мали статус тимчасового притулку в ЄС.

На кінець березня 2024 року країнами ЄС, які приймають найбільшу кількість отримувачів тимчасового притулку з України, були Німеччина (1 301 790 осіб; 30,9% від загальної кількості в ЄС), Польща (955 520; 22,7%) та Чехія (364 375; 8,7%). Порівняно з кінцем лютого 2024 року найбільший абсолютний приріст кількості отримувачів спостерігався в Німеччині (+15 210; +1,2%), Нідерландах (+4 705; +4,0%) та Болгарії (+3 475; +7,6%).

Кількість отримувачів зменшилась в 9 країнах ЄС, включаючи Чехію (-20 700; -5,4%), Швецію (-9 960; -21,5%), Австрію (-9 130; -11,1%), Данію (-5 385; -21,5%) та Польщу (-1 680; -0,2%), де зафіксовано найбільше абсолютне зменшення.

Україна в контексті міграції в Європейський Союз викликає різні виклики та можливості. Конфлікт на сході країни, розпочавшись у 2022 році через агресію Росії, призвів до значного потоку українців, які шукали притулок у країнах ЄС. Це стало причиною масштабного руху людей та створило гуманітарну кризу, на яку ЄС мусив відреагувати. При цьому важливо враховувати, що Україна зберігає певний потенціал для ЄС як партнера в галузі міграції. Україна може стати важливим партнером для ЄС у питаннях спільної міграційної політики, особливо щодо управління міграційними потоками та інтеграції біженців у приймаючі країни. Таке партнерство може сприяти стабільності та розвитку обох сторін.

Зокрема, уряди України та країн ЄС можуть спільно працювати над програмами розміщення біженців, наданням їм доступу до освіти, медичного обслуговування та інших соціальних послуг. Крім того, можуть розглядатися можливості співпраці у сфері тимчасового працевлаштування та розвитку вирішень для відновлення мігрантів у власній країні після завершення конфлікту. Дані, наведені тут, стосуються надання статусу тимчасового притулку на підставі рішення ради 2022/382 від 4 березня 2022 року, яке встановлює наявність масового припливу переміщених осіб з України у зв'язку з агресивною російською війною проти України і має ефект введення тимчасового притулку. 28 вересня 2023 року Європейська рада погодила продовжити тимчасовий притулок для цих людей з 4 березня 2024 року по 4 березня 2025 року.

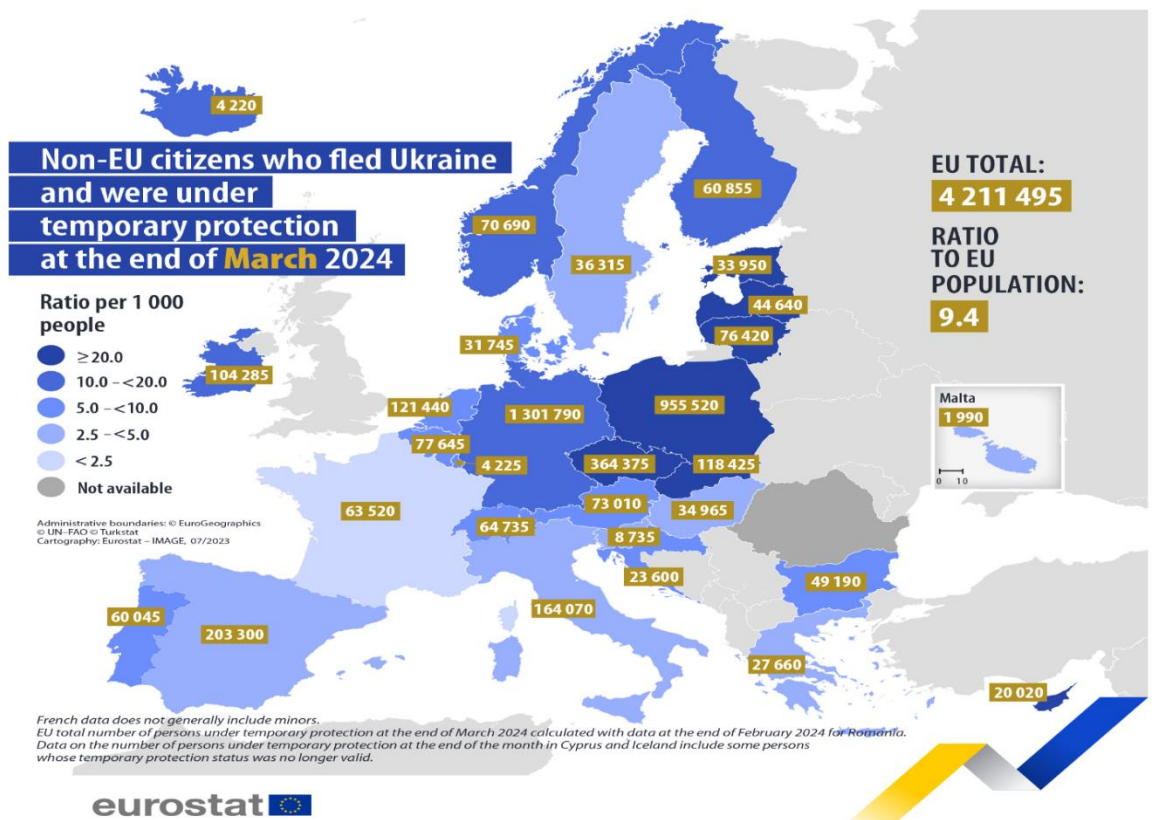

Рис. 3.1. Дані взяті на основі migr_asytpsm та migr_asytppor.

Порівняно з населенням кожної країни ЄС, найбільше число отримувачів тимчасового притулку на тисячу осіб на кінець березня 2024 року було виявлено в Чехії (33,7), Литві (26,7) і Польщі (26,0), у той час як відповідний показник для ЄС в цілому становив 9,4 на тисячу осіб.

Станом на 31 березня 2024 року громадяни України склали понад 98% отримувачів тимчасового притулку. Дорослі жінки становили майже половину (45,8%) отримувачів тимчасового притулку в ЄС. Діти склали майже третину (32,8%), а дорослі чоловіки становили трохи більше п'яті частини (21,4%) від загальної кількості.

Прогнози на майбутнє щодо міграційних потоків України до країн Європейського Союзу можуть бути різноманітними та залежать від багатьох факторів. Деякі з них включають політичну ситуацію в Україні, вирішення конфлікту на сході країни, економічний розвиток країни, а також політику та законодавство країн ЄС щодо міграції.

З одного боку, якщо конфлікт в Україні продовжиться, можливо, що буде спостерігатися подальше зростання міграційних потоків з України до країн ЄС, особливо якщо безпека та гуманітарна ситуація в країні не покращиться. З іншого боку, при стабілізації ситуації в Україні та вирішенні конфлікту можна очікувати зменшення міграційних потоків.

Крім того, економічний розвиток та соціальна ситуація в Україні також впливають на рішення громадян щодо міграції. Якщо у країні буде спостерігатися покращення економічної ситуації та збільшення кількості можливостей для заробітку та розвитку, це може зменшити мотивацію людей до міграції. У той же час, політика та законодавство країн ЄС щодо міграції також буде визначальним фактором. Зміни в міграційній політиці, такі як введення нових програм або обмежень, можуть впливати на обсяги міграційних потоків з України до країн ЄС.

3.2. Механізм розподілу біженців

Спеціальні процедури для оцінки потреб у захисті. Під час розгляду заявок на міжнародний захист, держави-члени ЄС застосовують різні спеціальні процедури, такі як прискорені, прикордонні або пріоритетні, з урахуванням основних принципів і гарантій законодавства ЄС. У 2021 році кілька країн ЄС впровадили нові практики або законодавчі зміни для подальшого спрощення прикордонних процедур, зміни обмежень у часі або цифровізації процесів розгляду справ. Національні суди докладали зусиль для оцінки законодавчих положень та впровадження змін у прикордонні процедури, а також визначення умов затримання на кордоні заявників на отримання притулку з метою забезпечення дотримання їх основних прав.

Громадські організації провели дослідження з метою вивчення нових способів полегшення доступу до захисту на кордоні за допомогою впровадження гнучких та стійких практик. Також відбулися оновлення списків безпечних країн

походження в країнах ЄС, з оцінкою національними судами їх застосування в різних ситуаціях. Поступово Україна була виключена зі списку безпечних країн, а концепція безпечної третьої країни також викликала увагу, оскільки національні суди акцентували увагу на необхідності індивідуальної оцінки перед відправленням заявників назад до таких країн.

У 2021 році країни ЄС також удосконалили прискорені процедури, розширивши їх покриття на певні категорії заявників або змінивши часові обмеження. Внаслідок законодавчих та політичних змін, а також відповідно до судових рішень, органи влади в багатьох країнах ЄС роз'яснили критерії та використання процедур для визначення допустимості розгляду повторних або наступних заяв. Узагальнюючи, більше 14% всіх заявок в 2021 році були повторно подані в межах однієї і тієї ж країни ЄС, що свідчить про зростання імміграційного тиску та потребу в ефективніших управлінських рішеннях.

Особливу увагу в 2021 році привертала бенефіціари міжнародного захисту, які повторно подавали заяви в інших країнах ЄС (відомі як вторинний рух). Деякі країни спостерігали зростання цього явища, що стосується осіб, які мають статус біженця в одній країні ЄС, але шукають можливості отримати статус у інших країнах, що створює додаткове навантаження на системи прийому притулку.

Біженці – це люди, які були змушені розірвати всі зв'язки зі своєю етнічною батьківщиною через різні обставини. Вони більше не можуть покладатися на допомогу своїх урядів для отримання необхідного правового захисту; цей аспект відрізняє їх від інших категорій мігрантів, незалежно від складності їхнього становища, а також від осіб, які потребують гуманітарної допомоги. Через відсутність доступу до правового та соціального захисту, який нормальні уряди повинні надавати своїм громадянам, міжнародне співтовариство змушене вживати особливих заходів для полегшення їхнього виняткового становища.

У тривалій дискусії останніх десятиліть деякі аргументи залишаються безсумнівними. Головний з них – це те, що жодне масове переміщення населення не є добровільним. Ніхто не хоче і не прагне стати біженцем за власною волею.

Бути біженцем означає не просто опинитися в чужій країні, а жити у вигнанні та повністю залежати від інших людей і установ щодо забезпечення предметами першої необхідності, такими як їжа, одяг і житло.

Положення біженців є класичним прикладом взаємозалежності міжнародного співтовариства, що демонструє, як проблеми однієї країни можуть безпосередньо відображатися на інших країнах, іноді без їхньої згоди. Положення біженців також ілюструє взаємозалежність різних питань, об'єднаних глобальною проблемою.

Міжнародне співтовариство давно усвідомило, що існує очевидний зв'язок між проблемою біженців та питаннями прав людини. Порушення прав людини не тільки є однією з головних причин масового виходу людей, але й виключають можливість добровільного повернення до тих пір, поки ці порушення тривають. Порушення прав національних меншин і міжетнічні конфлікти все частіше стають причинами масового виходу і внутрішнього переміщення населення.

Біженці мають невіддільні права, які повинні чітко дотримуватися ще до того моменту, коли вони звертаються з проханням про надання притулку, під час розгляду їхніх клопотань та після їх задоволення. Повага до прав людини є необхідною умовою для запобігання нинішнім потокам біженців та вирішення проблем, пов'язаних із цим процесом.

Міжнародно-правові стандарти щодо статусу біженців варто розглядати як сукупність їхніх суб'єктивних прав і обов'язків. Необхідно підкреслити, що правовий статус біженців, як і будь-яке правове становище особи, повинен ґрунтуватися на визначених правових принципах, які задають йому певну спрямованість, формують його сутність та впливають на зміст. Такими правовими принципами є:

- невідчуженість основних прав та свобод (згідно зі ст. 4 Конвенції ООН про громадянські та політичні права);
- право на громадянство та право не бути самовільно позбавленим громадянства чи права на зміну громадянства;

- заборона застосування збройної сили для обмеження прав людини чи позбавлення національної, релігійної, культурної, мовної або етнічної самобутності;

- заборона примусового переміщення населення чи інших дій, що призводять до насильницького переміщення людей;

- право клопотати про надання та користування притулком від переслідування в інших країнах;

- право покидати будь-яку країну, включаючи свою власну, та право повертатися в будь-яку країну;

- невислання біженців;

- необхідність врахування специфічних потреб вразливих груп, таких як жінки, глави сімей, безпритульні діти, жертви катувань і травм, люди похилого віку та інваліди;

- застосування прав і свобод, закріплених у міжнародних нормах щодо прав людини, до кожної людини, незалежно від її раси, кольору шкіри, статі, громадянства, мови, віросповідання, етнічного та соціального походження.

Крім того, у поєднанні з перерахованими принципами і нормами у сфері прав людини важливе значення для міжнародного співробітництва з питань біженців мають деякі принципи міжнародного права, що визначають мирні та дружні відносини між державами. Серед них:

- принцип мирного врегулювання спорів між державами;

- принцип, згідно з яким міжнародні пересування людей повинні здійснюватися на основі чинних законів;

- принцип, згідно з яким надання притулку є актом миролюбного та гуманітарного характеру, що не повинен розглядатися будь-якою державою як недружній вчинок;

- визнання того, що запобігання потокам біженців і появі осіб без громадянства, а також зменшення кількості осіб, які потребують міжнародного захисту, мають суттєве значення для підтримки миру і безпеки в глобальному та регіональному масштабах;

- принцип, відповідно до якого питання прав людини, фундаментальних свобод та верховенства закону мають міжнародне значення, а обов'язки держав з дотримання прав людини є сферою безпосереднього та законного інтересу всіх держав у діяльності ОБСЄ;

- принцип міжнародного співробітництва, солідарності та розподілу тягара великих потоків біженців і переміщених осіб, які потребують міжнародного захисту та допомоги.

Міжнародно-правові принципи щодо статусу біженців не існують окремо від чинних міжнародно-правових відносин. Через процедуру імплементації міжнародного права у внутрішнє законодавство вони переходять на рівень національних правових принципів, але при цьому не втрачають своєї міжнародно-правової якості. Національні принципи визначення статусу біженців, відображаючи міжнародні, можуть іноді не співпадати з ними текстуально. Нижче будуть проаналізовані основні принципи міжнародно-правового статусу біженців, які ґрунтуються на таких основоположних засадах міжнародного права, як повага державного суверенітету, суверенна рівність держав, партнерське співробітництво, міжнародно-правова відповідальність тощо.

1. Принцип невислання (non-refoulement) (ст. 32 Конвенції 1951 року). Цей принцип зазвичай застосовується до осіб, які шукають притулку, особливо на початковому етапі і за відповідних обставин. Лише ті особи, чиї клопотання є обґрунтованими, мають право на захист. Принцип невислання діє незалежно від наявності або відсутності юридичного статусу особи, яка шукає притулку. Не має значення, яким способом особа потрапляє на територію держави, де шукає притулку. Якщо таку особу примусово повертають у країну, де вона обґрунтовано побоюється переслідувань, це є примусовим поверненням, що суперечить міжнародному праву.

Захист біженців у європейських країнах (принцип невислання) є наріжним каменем, який гарантує, що біженці не будуть примусово повернуті в обстановку переслідувань або іншої небезпеки. Цей принцип закріплено в різних

міжнародних документах, зокрема в ст. 33.1 Конвенції 1951 року. Принцип невислання включений у законодавчі акти багатьох європейських країн. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» містить норму про заборону вислання або примусового повернення біженця.

Європейський Союз активно працює над вдосконаленням своєї міграційної політики, щоб краще впоратися з викликами, пов'язаними з міграційними потоками, включаючи як біженців, так і робочу силу. Нижче наведені кілька основних напрямків та законодавчих ініціатив, які можуть бути прийняті або розробляються в найближчому часі.

1. Пакт про міграцію та притулок

Пакт про міграцію та притулок (New Pact on Migration and Asylum), представлений Європейською комісією у вересні 2020 року, спрямований на створення більш ефективної та гуманної системи управління міграційними процесами в Європейському Союзі. Цей пакт передбачає ряд заходів і законодавчих ініціатив, що мають на меті покращити як прийом біженців, так і управління міграційними потоками, зокрема робочою силою.

Один з ключових компонентів пакту – це встановлення системи солідарності між державами-членами. Механізм розподілу біженців передбачає, що кожна країна ЄС братиме участь у розподілі біженців, зважаючи на свої можливості та на потреби самих біженців. Це має допомогти зменшити навантаження на країни, які приймають найбільшу кількість мігрантів, зокрема Італію, Грецію та Іспанію.

- Також пакт спрямований на спрощення та вдосконалення процедур повернення тих, хто не має права на притулок в ЄС. Планується введення єдиних стандартів для процедур повернення, що включає тісну співпрацю з країнами походження та транзиту мігрантів. Це передбачає створення загальноєвропейської мережі агентів, відповідальних за координацію процесів повернення.

2. Директива про сині карти

Оновлення Директиви про сині карти ЄС (Blue Card Directive), що спрямована на залучення висококваліфікованих працівників з-за меж ЄС. Основні зміни включають:

- Зниження вимог до кваліфікації та заробітної плати для отримання синьої карти.
- Підвищення мобільності висококваліфікованих працівників всередині ЄС.
- Спрощення процедур для отримання сімейної візи та інших адміністративних процесів.

3. Реформа системи притулку

Пакт передбачає реформу спільної європейської системи притулку (Common European Asylum System - CEAS) для забезпечення більш рівномірного розподілу відповідальності між державами-членами та покращення процесу надання притулку:

- Встановлення єдиних стандартів для процедур надання притулку в усіх країнах ЄС.
- Створення єдиної бази даних для обміну інформацією про заявників на притулок.
- Зміцнення системи підтримки країн, які стикаються з великим міграційним навантаженням.

4. Підтримка інтеграції мігрантів

Запровадження нових програм та політик для сприяння інтеграції мігрантів в країнах-членах ЄС:

- Освітні та мовні програми для новоприбулих мігрантів.
- Підтримка у працевлаштуванні та професійній підготовці.
- Розробка місцевих інтеграційних стратегій з урахуванням потреб громад.

5. Посилення зовнішніх кордонів

Вдосконалення механізмів управління зовнішніми кордонами ЄС для підвищення безпеки та контролю за міграційними потоками:

- Зміцнення агенції Frontex (Європейська прикордонна та берегова охорона) з метою збільшення її ресурсів та повноважень.

- Розширення співпраці з країнами походження та транзиту мігрантів для запобігання нелегальній міграції та торгівлі людьми.

6. Нові угоди про партнерство з третіми країнами

ЄС також активно працює над укладенням нових угод з третіми країнами для регулювання міграційних потоків:

- Партнерські угоди з країнами походження мігрантів для розвитку легальних шляхів міграції та повернення.

- Фінансова підтримка та інвестиції в розвиток країн походження для зменшення причин міграції.

Ці закони та ініціативи мають на меті створити більш збалансовану та ефективну систему управління міграцією в ЄС, враховуючи потреби як мігрантів, так і країн-членів.

Закони, що вже введені в дію:

- Директива про сині карти (Blue Card Directive)

Дата введення в дію: 2011 рік, оновлена версія прийнята у 2021 році.

Основні положення: Цей закон спрямований на залучення висококваліфікованих працівників з-за меж ЄС. У 2021 році було введено оновлену версію, яка знижує вимоги до кваліфікації та заробітної плати, що має полегшити отримання синіх карт.

Перші результати: Відзначено збільшення кількості заяв на сині карти, що свідчить про зростання інтересу серед висококваліфікованих мігрантів.

- Регламент щодо європейської прикордонної та берегової охорони (Frontex)

Дата введення в дію: 2016 рік, оновлення у 2019 році.

Основні положення: Розширення мандату Frontex для підвищення ефективності управління зовнішніми кордонами ЄС, збільшення кількості прикордонних службовців та вдосконалення співпраці з третіми країнами.

Перші результати: Збільшення кількості операцій на зовнішніх кордонах, зниження кількості нелегальних перетинів кордону.

Закони, що перебувають у розробці:

-Механізм солідарності в рамках Пакту про міграцію та притулок

Стан: У розробці.

Основні положення: Запровадження обов'язкової системи розподілу біженців між країнами-членами ЄС для забезпечення більш справедливого розподілу міграційного навантаження.

Очікувані результати: Зменшення навантаження на країни, які приймають найбільше мігрантів, поліпшення умов прийому біженців.

-Реформа спільної європейської системи притулку (CEAS)

Стан: У розробці.

Основні положення: Гармонізація процедур надання притулку, створення єдиного стандарту для всіх країн-членів, вдосконалення процесу розгляду заяв на притулок.

Очікувані результати: Підвищення ефективності системи притулку, зменшення кількості відмов у наданні притулку, поліпшення координації між країнами-членами.

-Нові угоди про партнерство з третіми країнами

Стан: У розробці та впровадженні.

Основні положення: Співпраця з країнами походження та транзиту мігрантів для розвитку легальних шляхів міграції, запобігання нелегальній міграції та торгівлі людьми.

Очікувані результати: Зменшення нелегальних міграційних потоків, підвищення безпеки на зовнішніх кордонах ЄС, поліпшення умов життя в країнах походження мігрантів.

Програми та ініціативи:

-Європейська програма інтеграції мігрантів

Дата введення в дію: Програма діє постійно з регулярними оновленнями.

Основні положення: Фінансування освітніх та мовних програм, підтримка у працевлаштуванні та професійній підготовці мігрантів.

Перші результати: Підвищення рівня інтеграції мігрантів у країнах-членах, збільшення кількості успішно працевлаштованих мігрантів.

-Ініціатива Talent Partnerships

Стан: У розробці.

Основні положення: Розвиток партнерств з третіми країнами для залучення кваліфікованих працівників через легальні канали міграції.

Очікувані результати: Збільшення кількості кваліфікованих мігрантів, полегшення їх інтеграції на європейський ринок праці.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження має комплексний характер, охоплюючи юридичні, гуманітарні та економічні аспекти проблеми захисту прав біженців. Методологія дослідження ґрунтувалася на міждисциплінарному підході, що включає аналіз міжнародних правових стандартів, національних законодавств, а також економічних і соціальних наслідків міграційних процесів.

Значна увага була приділена аналізу основних міжнародних документів, таких як Конвенція про статус біженців 1951 року та Протокол 1967 року, які закладають правові основи для захисту прав біженців. Використання компаративного методу дозволило порівняти різні підходи до регулювання питань біженців у різних країнах, виявити спільні риси та відмінності, а також визначити найкращі практики.

Макроекономічний аналіз зосереджувався на вивченні впливу міграційних потоків на економіку країн, що приймають. Використання економетричних моделей дозволило оцінити як короткострокові, так і довгострокові ефекти міграції на ринок праці, соціальну інфраструктуру та економічне зростання. Зокрема, дослідження показали, що, незважаючи на початкові витрати, інтеграція біженців у суспільство може призвести до позитивних економічних результатів, таких як зростання ВВП та збільшення податкових надходжень.

Прогнозування майбутніх тенденцій базувалося на аналізі поточних демографічних даних, політичних та економічних умов у регіонах, звідки походять біженці. Було зроблено висновок, що з огляду на глобальні виклики, такі як зміни клімату, збройні конфлікти та економічна нерівність, очікується подальше збільшення міграційних потоків. Це підкреслює необхідність розвитку ефективних політик інтеграції та міжнародної співпраці.

Таким чином, результати проведеного дослідження підкреслюють важливість комплексного підходу до проблеми біженців. З одного боку, необхідно забезпечити дотримання міжнародних правових стандартів і

гуманітарних принципів, з іншого – враховувати економічні та соціальні аспекти інтеграції біженців. Скоординовані зусилля міжнародної спільноти, урядів та неурядових організацій можуть сприяти не лише захисту прав біженців, але й досягненню стабільного та стійкого розвитку на глобальному рівні.

Додаткові висновки щодо міграції робочої сили

- Однією з найбільших проблем є нестача робочої сили в певних галузях, таких як сільське господарство, будівництво та догляд за літніми людьми. Міграція робочої сили з третіх країн може стати вирішенням цієї проблеми, однак потрібні відповідні законодавчі та адміністративні заходи для забезпечення справедливих умов праці та захисту прав мігрантів.

- ЄС також має забезпечити ефективні механізми для боротьби з нелегальною міграцією та експлуатацією працівників, що включає посилення контролю та координації між країнами-членами.

Економічний вплив

- Робоча міграція має значний економічний вплив на ЄС, сприяючи заповненню вакансій та підтримці економічного зростання. За даними Європейської комісії, мігранти становлять близько 7% робочої сили ЄС, і їх внесок в економіку є суттєвим.

- Позитивний економічний ефект міграції також включає підвищення рівня споживання та внесок до податкових надходжень, що допомагає фінансувати соціальні програми та інфраструктурні проекти.

Соціальна інтеграція

- Інтеграція мігрантів у суспільство є важливим аспектом успішної міграційної політики. Це включає доступ до освіти, охорони здоров'я, житла та інших соціальних послуг. ЄС надає фінансову підтримку країнам-членам для реалізації інтеграційних програм, спрямованих на підвищення рівня соціальної інтеграції мігрантів.

- Важливим є також залучення громадянського суспільства та місцевих громад до процесу інтеграції, що сприяє створенню більш толерантного та інклюзивного суспільства.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що подальше вдосконалення міграційної політики ЄС потребує тісної співпраці між країнами-членами, впровадження інноваційних підходів до управління міграційними процесами та активного залучення мігрантів до економічного та соціального життя Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Передерій О.С. Міжнародні економічні відносини: Навч. посіб. / О.С. Передерій. . – К.: Центр навч. літератури, 2006.
2. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України / О.А. Малиновська. – К. : НІСД, 2014.
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82
4. Ксенофобія <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%84%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%8F>
5. Borawska-Kędzierska E., Strąk K. Przestrzeń Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości Unii Europejskiej: polityka wizowa, azylowa i imigracyjna. Warszawa : Inst. Wydaw. EuroPrawo, 2009. xv, 190 s. (System Prawa Unii Europejskiej. Podręcznik; t. 11, cz. 2).
6. Chetail V. International Migration Law. Oxford University Press, 2019. 450 p.
7. Статистика міжнародної міграції. Практичний посібник для країн Східної Європи та Центральної Азії. Женева, 2011 рік. The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). URL : <https://bit.ly/3N5tMzw>.
8. Borawska-Kędzierska E., Strąk K. Przestrzeń Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości Unii Europejskiej: polityka wizowa, azylowa i imigracyjna. Warszawa : Inst. Wydaw. EuroPrawo, 2009. xv, 190 s. (System Prawa Unii Europejskiej. Podręcznik; t. 11, cz. 2).
9. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України / О.А. Малиновська. – К. : НІСД, 2014.
10. Brzozowski J. Polityka migracyjna Unii Europejskiej: stan obecny i perspektywy. Studia Europejskie. 2011. № 3. S. 51–73.
11. Joppke C. Immigration and the nation-state: the United States, Germany, and Great Britain. Oxford, 1999. 368 p.

12. Opeskin B., Perruchoud R., Redpath-Cross J. et al. Foundations of International Migration Law. Cambridge University Press, 2012. 494 p. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139084598>.
13. Договір між Королівством Нідерландів, Королівством Бельгії, Федеративною Республікою Німеччина, Французькою Республікою та Великим Герцогством Люксембург про поетапну відміну контролю на загальних кордонах (Шенгенська угода) від 14.06.1985 р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://bit.ly/3FwscUx>.
14. Європейська угода про скасування віз для біженців (ETS N 31) від 20.04.1959 р. № ETS 31. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://bit.ly/3ypEJaJ>.
15. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) від 25.03.1957 р. (консолідована версія станом на 01.01.2005 р.). Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://bit.ly/3P7QOY8>.
16. EU Immigration and Asylum Law: Commentary on EU Regulations and Directives. Kay Nailbronner. Hart Publishing, 2010. 590 p.
17. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992 р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://bit.ly/3P2crJk>
18. Tampere. Kick-start to the EU's policy for justice and home affairs European Commission. European Commission. URL : <https://bit.ly/395splm>.
19. Фогел Х. Є. Періодизація імміграційної політики Європейського Союзу: від витоків до сучасності. Грані. 2017. Т. 20. № 2 (142).
20. A Common Agenda for Integration Framework for the Integration of Third-Country Nationals in the European Union. Communication from the Commission to the Council, The European Parliament, The European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions. COM (2005) 389 final, 01.09.2005. EUR-Lex. URL : <https://bit.ly/3ypF0dL>.
21. Мельничук О. І. Міжнародно-правові аспекти міграційної кризи. Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 1. С. 62–67.

22. Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person (OJ L 180, 29.6.2013, p. 31–59). EUR-Lex. URL : <https://bit.ly/3smNtuu>.

23. . Договір стосовно реалізації Шенгенської угоди між Урядами держав Економічного Союзу Бенілюкс, Федеративною Республікою Німеччина та Французькою Республікою від 14 червня 1985 року щодо скасування прикордонного контролю на загальних кордонах з 19 червня 1990 року, включаючи заяви про переслідування злочинців відповідно до статті 41 п. 9 Угоди від 19.06.1990 р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://bit.ly/37uq6rR>. The Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union (2005/C 53/01). EUR-Lex. URL : <https://bit.ly/3vXO1Jw>

24. Конвенція, що визначає державу, яка відповідає за розгляд заяв про надання притулку, що подані в одній з держав-членів Європейських Співтовариств (Дублінська конвенція) від 15.06.1990 р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://bit.ly/3M3Bx90>.

25. Council Regulation (EC) No. 343/2003 of 18 February 2003 establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an asylum application lodged in one of the Member States by a third-country national) (OJ L 50, 25.2.2003, p. 1–10). EURLex. URL : <https://bit.ly/3P6ApDj>.

26. Regulation (EU) No 603/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the establishment of «Eurodac» for the comparison of fingerprints for the effective application of Regulation (EU) No 604/2013 establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person and on requests for the comparison with Eurodac data by Member States' law enforcement authorities and

Europol for law enforcement purposes, and amending Regulation (EU) No 1077/2011 establishing a European Agency for the operational management of large-scale IT systems in the area of freedom, security and justice (OJ L 180, 29.6.2013, p. 1–30). EUR-Lex. URL : <https://bit.ly/3907u3f>.

27. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof (OJ L 212, 7.8.2001, p 2–23). EUR-Lex. URL : <https://bit.ly/3LTtv2h>.

28. Council Directive 2003/9/EC of 27 January 2003 laying down minimum standards for the reception of asylum seekers (OJ L 31, 6.2.2003, p. 18– 25). EUR-Lex. URL : <https://bit.ly/3M0jLDs>.

29. Ровенчак О.А. Види та етапи міжнародної міграції: історико-соціологічний огляд. 2006. Випуск 29. С. 288–300.

30. International migration in Europe: New Trends and New Methods of Analysis / ed. Bonifazi C., Okolski M., Schoorl J., Simon P. Amsterdam : University of Amsterdam Press, 2010. 325 p.

31. ЄС має право «диктувати» країнам квоти на мігрантів – рішення Євросуду. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2299822-esmae-pravo-diktuvati-krainam-kvoti-na-migrantiv-risenna-evrosudu.html>.

32. Статистичний щорічник України за 2013 р. / Державна служба статистики України ; за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Консультант, 2014. – 534 с. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2014/zb/10/sz_2013_uk.zip.

33. <https://eur-lex.europa.eu/> Імплементативне рішення Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року, яке встановлює наявність масового припливу переміщених осіб з України за змістом статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та має ефект запровадження тимчасового захисту

34. <https://stat.gov.pl>

35. <https://aleo.com/int/company>

36. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу (EUROSTAT) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat>
37. The United Nations [Електронний ресурс]. – <http://www.un.org/>
38. Data Worldbank [Електронний ресурс]. – <https://data.worldbank.org/indicator?tab=all>
39. Data Worldbank [Електронний ресурс]. – <https://data.worldbank.org/indicator?tab=all>
40. https://uk.wikipedia.org/wiki/Глобальна_фінансова_криза_2008_року
41. https://uk.wikipedia.org/wiki/Вплив_пандемії_COVID-19_на_економіку
42. https://uk.wikipedia.org/wiki/Блакитна_карта#:~:text=Блакитна%20карта%20ЄС%20базується%20на,ЄС%20висококваліфікованих%20громадян%20третіх%20країн.
43. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en
44. «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
45. <https://etias-info.com.ua/статті/мом-обіцяє-підтримку-нового-пакту-єс-про-міграцію-та-притулок>
46. Дублінський регламент <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=1990090>
47. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text
48. Міжнародна організація міграції. <https://www.iom.int>

АНОТАЦІЯ

Волкова Д.О. “Міграційна політика ЄС у контексті регулювання міжнародного ринку міграції робочої сили” – Рукопис.

Кваліфікаційна робота студентки IV-го курсу очної форми навчання на здобуття освітнього рівня бакалавра спеціальності 292 “ Міжнародні економічні відносини”. Державний університет «Житомирська політехніка». Факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин, Житомир, 2024.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 67 сторінках друкованого тексту, у тому числі 5 рисунків, 2 таблиці, список використаних джерел налічує 48 найменувань.

У першому розділі «Поняття та сутність міграційної політики» розглянуто поняття та сутність міграційної політики. Проаналізовано теоретичні засади та підходи до міграційної політики ЄС, проведено теоретичний аналіз сучасних концепцій у цій сфері. Розглянуто законодавчі рамки та нормативні акти ЄС у сфері міграції, а також політику щодо біженців та надання притулку.

У другому розділі «Історія та еволюція міграційної політики в Європейському Союзі» аналізуються міграційні потоки в країнах-членах ЄС, зокрема вплив міжнародних ринків на міграцію робочої сили та інші фактори, що впливають на міграційні процеси. Розглянуто основні етапи розвитку міграційної політики та зміни у підходах до регулювання міграційних потоків.

У третьому розділі «Прогнозування та перспективи розвитку міграційної політики ЄС та механізмів регулювання міжнародної робочої сили» висвітлюються прогнозування та перспективи розвитку міграційної політики ЄС та механізмів регулювання міжнародної робочої сили. Досліджено сучасні методи прогнозування та регулювання міграції робочої сили в ЄС, а також механізми розподілу біженців. Визначено основні виклики та можливості, з якими стикається ЄС у контексті глобальних міграційних процесів.

Ключові слова: міграційна політика, міжнародна міграція, міжнародний ринок, робоча сила.